

Avdelning
Juridiska avdelningen
Handläggare
Sofia Tiberger
08-563 088 38
sofia.tiberger@uka.se

Datum
2021-04-20
Reg.nr
31-00286-19
31-00486-19

Högskolan Väst
Rektor
registrator@hv.se

Anmälningar mot Högskolan Väst om uppdrags- utbildningen Fastighetsmäklare, 120 högskolepoäng

Beslutet i sammanfattning: Universitetskanslersämbetet (UKÄ) har tagit emot två tillsynsanmälningar mot Högskolan Väst om uppdragsutbildningen Fastighetsmäklare, 120 högskolepoäng, som högskolan anordnar i samarbete med Företagsekonomiska institutet (FEI). Den ena anmälaren uppger bl.a. att uppdragsutbildningen i praktiken bedrivs så att högskolan är underleverantör till FEI. Den andra anmälaren gör bl.a. gällande att högskolan ”outsourcar” uppdragsutbildningen till FEI.

UKÄ konstaterar att den aktuella uppdragsutbildningen består av ett antal kurser där deltagarna ges betyg och kursbevis med högskolepoäng enligt bestämmelserna för högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå. Samma kvalitetskrav ska därmed enligt 6 § uppdragsutbildningsförordningen ställas på den aktuella uppdragsutbildningen som på motsvarande högskoleutbildning.

En viktig kvalitetsaspekt när det gäller högskoleutbildning är den undervisande personalen. Utgångspunkten i högskoleförfattningarna är att undervisningen på en högskoleutbildning ska bedrivas av personal som är anställd som lärare vid lärosätet. Detsamma gäller för undervisningen på en poänggivande uppdragsutbildning. UKÄ konstaterar dock att Högskolan Väst i mycket begränsad omfattning har använt högskolans egen personal för undervisning på de kurser som ingår i den poänggivande uppdragsutbildningen. Istället har en mycket stor andel externa personer använts som lärare i undervisningen. Enligt UKÄ:s bedömning kan upplägget inte uppfattas på annat sätt än att det är FEI som tillhandahåller de externa lärarresurserna till högskolan för uppdragsutbildningen. UKÄ är kritisk till Högskolan Västs agerande, som i praktiken innebär ett kringgående av högskoleförfattningarnas bestämmelser om lärare för högskoleutbildning.

På uppdragsutbildningen ges deltagarna betyg enligt bestämmelserna för högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå. Ett ärende om betygssättning innefattar myndighetsutövning i regeringsformens mening. Ett lärosäte kan inte överlämna betygssättning åt andra juridiska personer och enskilda individer, eftersom det saknas lagstöd för det. I handläggningen av ett betygsärende ingår även den beredning som föregår själva betygsbeslutet, t.ex. rättning av provuppgifter. Av Högskolan Västs yttranden i ärendet framgår att provuppgifterna på uppdragsutbildningen rättas av de externa lärarna. UKÄ konstaterar att de externa lärarna härigenom deltar i myndighetsutövande uppgifter i betygsärendena. Det väcker frågan om Högskolan Väst har brutit mot regeringsformen genom att i praktiken överlämna myndighetsutövande uppgifter till antingen den juridiska personen FEI eller till enskilda individer utan lagstöd.

Högskolans hantering av betygsärendena är mot den bakgrunden mycket otillfredsställande. Förhållandena kring de externa lärarna riskerar att delvis sätta bl.a. förvaltningslagen och offentlighetsprincipen ur spel.

En av de viktigaste uppgifterna för universitet och högskolor är examinationen av studenter. UKÄ anser att det är anmärkningsvärt att Högskolan Väst i stor omfattning överlämnat hanteringen av betygsärenden till enskilda individer och FEI. Enligt UKÄ:s uppfattning bör utgångspunkten vara att betygsärenden ska handläggas av personer med anställning vid lärosätet. Någon ”outsourcing” av betygsärenden bör inte förekomma. Sammantaget är UKÄ kritisk till Högskolan Västs hantering av betygsärendena.

Det är grundläggande för uppdragsutbildningar att enskilda individer inte köper sig en plats på populära högskoleutbildningar vid sidan av det ordinarie antagningsförfarandet genom användning av bulvanföretag. Redan namnen på några av beställarbolagen väcker frågan om Högskolan Väst har kontrollerat om förutsättningarna varit uppfyllda för att sälja uppdragsutbildning i de aktuella fallen. Det är Högskolan Väst som ansvarar för att uppdragsutbildningsförordningen följs, inte FEI. UKÄ förutsätter att Högskolan Väst vid tveksamma fall kontrollerar att den uppdragsutbildning som beställs av ett företag utgör personalutbildning som är ägnad att få betydelse för deltagarnas arbete åt uppdragsgivaren eller utbildning som behövs av arbetsmarknadsskäl.

Den aktuella uppdragsutbildningen omfattar 120 högskolepoäng och kan enligt uppgifter på FEI:s webbplats fullgöras på 16–21 månader. UKÄ har granskat uppdragsutbildningen inom ramen för sin tillsynsuppgift. Under förutsättning att Högskolan Väst säkerställer att deltagarna på uppdragsutbildningen får samma kvalitet på utbildningen som motsvarande högskoleutbildning, har UKÄ inga synpunkter ur ett tillsynsperspektiv på omfattningen av uppdragsutbildningen. Det som framkommit i ärendet väcker dock frågor om uppdragsutbildningen kan fullgöras med bibehållen kvalitet på den uppgivna studietiden, inte minst om deltagarna arbetar parallellt med studierna.

Enligt uppdragsutbildningsförordningen är det Högskolan Väst som ska bestämma avgiftens storlek för uppdragsutbildningen. UKÄ anser att det kan ifrågasättas om det verkligen är Högskolan Väst som bestämmer deltagaravgiftens storlek för uppdragsutbildningen. UKÄ anser även att uppgiften i Högskolan Västs årsredovisning om FEI som en stor uppdragsgivare för uppdragsutbildning är missvisande.

Mot bakgrund av vad som framkommit i ärendet om bl.a. kvalitetssäkring, lärarresurser, examination och studietider kommer UKÄ att överväga om ämbetet ska genomföra en särskild utvärdering av uppdragsutbildningen. UKÄ kommer även att överväga om ämbetet ska genomföra en särskild utvärdering av mäklarekonomutbildningen vid Högskolan Väst.

Slutligen framhåller UKÄ i beslutet att det är lärosätet som ska bedriva uppdragsutbildningen, inte de externa aktörer som lärosätet samarbetar med. UKÄ anser att samarbetet med FEI sammantaget har fått en sådan utformning och tagit sig sådana uttryck att det kan ifrågasättas om Högskolan Väst fullgör sitt ansvar för uppdragsutbildningen. Med statliga examenstillstånd följer ett stort ansvar för en högskola. UKÄ anser att poänggivande uppdragsutbildningar inte bör bedrivas så att förtroendet för lärosätet riskerar att skadas. Ur den synvinkeln är UKÄ kritisk till Högskolan Västs agerande när det gäller den aktuella uppdragsutbildningen.

UKÄ kommer att följa upp detta ärende. UKÄ kommer därefter ta ställning till om uppdragsutbildningens och mäklarekonomutbildningens kvalitet ska utvärderas i särskild ordning.

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) har mottagit två tillsynsanmälningar mot Högskolan Väst. Den första anmälan är från A.A. och den andra från B.B. Anmälningarna gäller uppdragsutbildningen Fastighetsmäklare, 120 högskolepoäng, som Högskolan Väst anordnar i samarbete med Företagsekonomiska institutet (FEI).

Anmälan från A.A.

A.A. har i anmälan uppgett bl.a. följande.

Högskolan Väst konkurrerar ut de egna campusstudenterna genom att bedriva en attraktivare uppdragsutbildning tillsammans med den privata stiftelsen FEI. Högskolan konkurrerar genom inkomstbringande uppdragsutbildning med utbildning som bedrivs på campus med anslag från staten. Uppdragsverksamheten bedrivs i praktiken så att Högskolan Väst i strid med lagstiftning (uppdragsutbildningsförordningen, högskolelagen och lagen om offentlig upphandling) är underleverantör till FEI, och de stora vinsterna går i huvudsak till institutets privata intressen. Uppdragsutbildningen möjliggör i praktiken för privatpersoner att, genom att betala, gå förbi de som söker den statliga campusutbildningen. Uppdragsutbildningen möjliggör dessutom, för de betalande studenterna, att gå igenom utbildningen mer än dubbelt så snabbt som reguljära campusstudenter. Uppdragsstudenter får dessutom i sin tvååriga utbildning (120 högskolepoäng), till skillnad från campusstudenterna, tillgång till kurser som är mer relevanta för arbetet som fastighetsmäklare, vilket gör det lättare för dem att etablera sig på arbetsmarknaden. Uppdragsutbildningen kan enligt plan genomföras på tolv månader, dvs. två år snabbare än den rent statliga campusutbildningen.

Sedan 2011 bedrivs fastighetsmäklarutbildning vid Högskolan Väst, detta sker dock under namnet mäklarekonomutbildningen. Fastighetsmäklarutbildning är reglerad av lagstiftning och för att kvalificera till registrering hos den statliga kontrollmyndigheten Fastighetsmäklarinspektionen krävs att studenterna genomgår hela den treåriga kandidatutbildningen. Utbildning är på högskolans initiativ förlängd med ett år utöver

vad Fastighetsmäklarinspektionen kräver. Huvudämne med 90 högskolepoäng av utbildningens 180 högskolepoäng är nationalekonomi med inriktning finansiering. Utbildningen är alltså i huvudsak en finansekonomutbildning och man kan därför se det som att studenterna läser en del kurser i onödan om de enbart vill bli fastighetsmäklare. Eftersom huvudämnet tar så stor plats i utbildningen finns det inte plats för en del relevanta kurser för fastighetsmäklare.

Sedan 2015 bedriver Högskolan Väst även fastighetsmäklarutbildning i samarbete med FEI. I huvudsak är det en distansutbildning. Det är formellt en akademisk utbildning under Högskolan Västs ledning, vilken fastställer utbildningsplan och kursplaner och examinerar kurserna. Enligt gällande lagstiftning får uppdragsutbildning inte bedrivas i former där högskolan är underleverantör. I praktiken är dock detta fallet, bl.a. har högskolan aldrig upphandlat FEI:s medverkan i konkurrens med andra utbildningsanordnare, utan FEI har utan konkurrens bedrivit utbildningen under hela tiden. Utbildningen marknadsförs också som en utbildning från FEI. Högskolan får betalt för sin medverkan av FEI inte omvänt vilket rimligen varit fallet om FEI varit underleverantör. Uppdragsutbildningen marknadsförs av FEI till ett pris av 270 000 SEK per plats. Sedan starten har drygt 1 000 uppdragsstudenter påbörjat utbildningen. Alltså har de totala intäkterna varit drygt 270 miljoner SEK minus eventuella rabatter för stora kunder. Av dessa intäkter har drygt 40 miljoner SEK tillfallit Högskolan Väst.

Enligt uppdragsutbildningsförordningen får universitet och högskolor bedriva uppdragsutbildning till myndigheter och arbetslivet, men inte till privatpersoner. Avtal skrivs för varje uppdragsstudent, på förslag från FEI, mellan Högskolan Väst och uppdragsstudentens arbetsgivare. Enligt uppdragsutbildningsförordningen ska högskolan säkerställa att det finns ett existerande anställningsförhållande mellan beställaren och den uppdragsstudent som ska gå utbildningen. Detta rimligen för att det inte i Sverige ska vara möjligt för vissa medborgare att köpa sig förbi köerna i det reguljära utbildningssystemet. Någon sådan kontroll av existerande anställningsförhållande görs i princip inte från högskolans sida. Kontrollen skulle kunna ske genom anställningsbevis, lönebesked, skattemyndigheten etc. Enligt uppskattningar från vissa administratörer är 80–90 procent av uppdragsstudenterna utan egentligt anställningsförhållande till de företag (oftast men inte alltid fastighetsmäklarföretag) som är formella beställare. Dessa företag är i verkligheten ofta bulvaner för privatpersoner, ofta rika föräldrar som betalar en utbildning vilken deras barn inte i konkurrens kan komma in på när den bedrivs på högskolan där det krävs höga betyg för att bli antagen.

Den köpta utbildningen är dessutom snabbare, upp till tre gånger, beroende på hur uppdragsstudenten lägger upp sin utbildning samt mer relevant gällande adekvata kurser jämfört med den rent statliga campusvarianten. Uppdragsstudenten har alltså ett försteg framför campusstudenten när de ska etablera sig på den konkurrensutsatta fastighetsmäklarsektorn. Utslagningen av mäklare under de första åren är mycket omfattande och t.ex. kurser i försäljningsteknik och marknadsföring erbjuds endast till uppdragsstudenterna. Ett dilemma för fastighetsmäklare är svårigheten att etablera sig på arbets-

marknaden eftersom lönen oftast är helt provisionsbaserad. Siffror har nämnts att 50 procent av nya fastighetsmäklare försvinner från arbetsmarknaden inom tre år från examen. Med omfattande uppdragsutbildning är det lättare för arbetsgivare i branschen att bibehålla helt provisionsbaserad lön eftersom Högskolan Väst hjälper till att ”pumpa ut” nya mäklare på arbetsmarknaden. Högskolan Väst bidrar troligen till att det dröjer med övergång till säkrare anställningsförhållanden i branschen.

Enligt uppdragsutbildningsförordningen får inte universitet och högskolor bedriva uppdragsutbildning som konkurrerar med den ordinarie statliga utbildningen. Man kan konstatera att under den tid Högskolan Väst bedrivit fastighetsmäklarutbildning i två varianter, dels den ordinarie på campus, dels uppdragsvarianten på distans, har högskolan examinerat cirka 200 studenter från den ordinarie utbildningen och snart cirka 1 000 uppdragsstudenter. De 200 ordinarie studenterna har alltså fått avsevärd konkurrens från de cirka 1 000 betalande uppdragsstudenterna. Dessutom tvingas studenter med studielån gå en utbildning på campus som är tre år. Uppdragsstudenterna kan, som snabbast, gå sin utbildning på tolv månader. Uppdragsstudenterna får dessutom mer relevanta kurser som underlättar etableringen på arbetsmarknaden. De får bl.a. kurser i marknadsföring och professionell försäljning vilket inte campusstudenterna får. Sammantaget konkurrerar Högskolan Väst på ett lagvidrigt sätt med sina egna campusstudenter.

Det förekommer även omfattande reseverksamhet, för miljontals kronor, till övervägande delen begränsat till en exklusiv grupp professorer, docenter och disputerade, till andra kontinenter med dyrt boende och dyrt flyg. Ofta har resorna privat karaktär och borde privatbeskattas. Överskottet från uppdragsutbildningen används till stor del till resor.

Anmälan från B.B.

B.B. har i anmälan uppgett bl.a. följande.

De flesta akademier erbjuder uppdragsutbildning i någon form. Det är ett komplement för akademien samtidigt som företag kan få en skräddarsydd utbildning för sin personal. För att kunna erbjuda en uppdragsutbildning ligger det i sakens natur att akademien har kunskap inom ämnesområdet och att man också har undervisande personal att tillgå. Erbjuder man juridiska kurser har akademien normalt adjunkter, lektorer och professorer inom det juridiska ämnesområdet. Detta innebär att det man erbjuder inklusive examinationen är fast förankrat i den akademiska miljön. Akademien svarar i en sådan uppdragsutbildning för samma saker som en grundutbildning, dvs. fastställelse av kursplan, examination inklusive inrapportering i Ladok, undervisning och administration. Utöver det tillkommer vid en uppdragsutbildning hantering av avtal, fakturering m.m. Utbildningen genomförs sedan av ordinarie personal.

Akademien ska enligt författningarna fastställa kursplaner och examinera studenter vid en examination. Hur undervisningen ska ske är inte reglerat annat än att det står i kursplanen, dvs. det bestämmer akademien själv. På samma sätt blir det vid uppdragsutbildning. Akademien fastställer en kursplan och utser en examinator. För en uppdrags-

utbildning skrivs ett avtal avseende utbildning med det företag där deltagaren är anställd. Företaget ska vara en juridisk person, dvs. det går inte med fysisk person även om vederbörande har en näringsverksamhet.

Högskolan Väst har sedan många år outsourcat fastighetsmäklarutbildningen, 120 högskolepoäng, till ett privat aktiebolag. I det följande redovisas för de parter som är berörda, något om fastighetsmäklarna i Sverige och därefter frågeställningen.

Högskolan Väst har cirka 15 000 studenter och omsätter knappt 600 miljoner SEK. Högskolan har 26 utbildningsprogram på grundnivå varav ett är Mäklarekonomprogrammet, fastighet och finans, 180 högskolepoäng.

För cirka 20 år sedan skärptes kraven på utbildning för att bli fastighetsmäklare. Kravet blev en två års akademisk utbildning med väl definierat innehåll. Kravet innebär att det startade högskoleutbildningar för blivande fastighetsmäklare vid Gävle, Malmö m.fl. högskolor. Idag finns det 7 000 fastighetsmäklare i Sverige. Cirka en femtedel har ingen utbildning, dvs. de är registrerade före 1999. Tidigare har Malmö högskola och Högskolan i Gävle utbildat flertalet av mäklarna, men idag torde FEI och Högskolan Väst vara en lika stor aktör.

Högskolan Väst har genom avtal överlåtit till annan part, dvs. FEI, att marknadsföra en utbildning, genomföra undervisningen samt ta hand om all administration. Högskolan Väst fakturerar sedan FEI för högskolans arbete, dvs. fastställelse av kursplan samt att utse examinator och kursansvarig.

FEI marknadsför och säljer därigenom för Högskolan Västs räkning en fastighetsmäklarutbildning omfattande 120 högskolepoäng. Utbildningen kan köpas som ett paket eller som delar allt enligt önskan. Deras modell marknadsförs enligt följande.

- Vår modell har flera fördelar: utbildningsstarter under hela året, lektionerna genomförs med FEI FLEX, välj om du vill medverka på plats i Stockholm, Göteborg, Malmö, Alicante (Spanien) eller på distans.
- Fastighetsmäklare 120 hp på FEI är en tuff utbildning. Trots den snabba takten och de höga kunskapskraven är avhoppen mycket få, 9 av 10 klarar att slutföra sina studier! Ett fantastiskt betyg till ambitiösa deltagare som går i land med att studera, jobba och hantera ett ofta hektiskt privatliv samtidigt!
- Stor majoritet klara i tid.
- De allra flesta – 8 av 10 – klarar dessutom studierna på utsatt tid, från 16 till 21 månader beroende på vilken variant som valts. Resterande 20 % behöver oftast ytterligare en eller ett par månader på sig.
- Med FEI FLEX är valfriheten total. Välj vad som passar dig bäst, att närvara ”som vanligt” i klassrummet på FEI, eller gå kursen online. Vissa deltagare ser fördelen att träffa lärare och med studerande på plats, andra föredrar att koppla upp sig från arbetsplatsen, hemmet eller på resa. Eller varför inte kombinera – kom till FEI när du har tid och möjlighet, medverka online

när ditt schema är pressat. Tillsammans skapar ni en dynamisk gemenskap för att maximera inläring och utbyta erfarenheter.

FEI:s fastighetsmäklarutbildning omfattade cirka 250 helårsstudenter 2018 (baserat på faktureringen 2018: fakturering 20,4 miljoner SEK inklusive moms, 4 000 SEK/7,5 högskolepoäng = 255 helårsstudenter).

Såvitt kan förstås förhåller det sig på följande sätt. Utbildningen regleras genom ett avtal mellan Högskolan Väst och FEI daterat 2014. I avtalet stadgas att FEI förmedlar avtalen mellan Högskolan Väst och beställaren. Huruvida dessa avtal finns eller inte har inte undersökts. Samtidigt, även om de finns, regleras de ekonomiska frågorna genom avtal mellan FEI och Högskolan Väst. Det kan därför ifrågasättas om det är ett sådant avtal om uppdragsutbildning som ska finnas, utan endast en "konstruktion". Det förstärks genom sekretessklausulen i bilaga 1 till avtalet. 2018 fakturerade Högskolan Väst FEI 20,4 miljoner SEK inklusive moms. Högskolan Väst fakturerade FEI 176 400 SEK inklusive moms avseende lärarpersonal för personal avseende 2018. Det innebär att FEI i stort svarade för all undervisningspersonal deltagarna erbjöds 2018. Högskolan Väst ska utse examinator som examinerar. Det kan innebära att examinator själv rättar tentor eller också att vederbörande skriver under det som någon annan rättat. Det sistnämnda torde inte vara någon ovanlighet i en etablerad akademisk miljö där det finns konsensus kring examinationen. På vilket sätt det förhåller sig här framkommer inte tydligt. Men då Högskolan Väst inte har fakturerat FEI för tentarättning kan antas att tentarättningen sker helt i FEI:s regi och examinatorn anställd av Högskolan Väst examinerar genom att underteckna underlaget i Ladok.

Mot bakgrund av ovanstående anhålles om UKÄ:s yttrande om det är acceptabelt att outsourca akademisk utbildning på det sättet som framkommer av avtal mellan FEI och Högskolan Väst.

Yttrande från Högskolan Väst

UKÄ har remitterat ärendena till Högskolan Väst och anmodat högskolan att yttra sig över anmälningarna vad avser genomförandet av uppdragsutbildningen Fastighetsmäklare, 120 högskolepoäng, herefter kallad uppdragsutbildningen, och särskilt kommenterar vissa frågeställningar från ämbetet (UKÄ:s frågor anges med kursiv text nedan). UKÄ har också anmodat högskolan att bifoga relevanta dokument.

Högskolan Väst har i yttrande svarat bl.a. följande. Högskolan har även bifogat kursplaner, samarbetsavtal avseende uppdragsutbildning samt relevanta dokument rörande uppdragsutbildningen.

1. *Redogör för Högskolan Västs samarbete med FEI vad avser uppdragsutbildningen. Beskriv högskolans respektive FEI:s olika roller och ansvar. Bifoga gällande samarbetsavtal inklusive bilagor.*

Högskolan Västs svar på fråga 1: Samarbetet ligger i linje med Högskolan Västs uppdrag att ha ett nära samarbete med omgivande samhälle och ett arbetsintegrerat lärande. Högskolan Väst är ansvarig och styrande avseende uppdragsutbildningen vad gäller innehåll och lektionsupplägg. Högskolan Väst ingår avtal med köparen. FEI är utbildningsadministratör och utför de praktiska delarna av utbildningen såtillvida att lokaler, utrustning, anmälan m.m. hanteras på uppdrag av Högskolan Väst. Högskolan har ansvar för kurser, kursplaner, kvalitet på lärare, utbildning, examination och registrering i Ladok, disciplinärenden samt studenter med särskilda behov. Parternas roller framgår av det samarbetsavtal som Högskolan Väst har bifogat.

2. *Enligt anmälan från B.B. har Högskolan Väst "outsourcat" uppdragsutbildningen till FEI. I stort sett svarade FEI för all undervisningspersonal som deltagarna erbjöds 2018, skriver B.B. A.A. anser i sin anmälan att Högskolan Väst i praktiken bedrivs så att högskolan i strid med lagstiftningen är underleverantör till FEI. Uppdragsutbildningen marknadsförs också som en utbildning från FEI, skriver A.A.*

Av det avtal med bilagor som fogats till en anmälan framgår att högskolan beslutar om vilka lärare som ska ansvara för varje enstaka kurstillfälle. FEI ansvarar dock för ett antal uppgifter när det gäller utbildningen och lärarna, bland annat för att lärarna får betalt. FEI bestämmer också självständigt arvodets storlek. Högskolan ansvar dock för de lärare som är anställda av högskolan, enligt avtalet.

Högskolan Väst bör yttra sig över dessa uppgifter. Högskolan ombeds i detta sammanhang särskilt redogöra för följande.

- a) Redogör för hur undervisningen genomförs på uppdragsutbildningen.*
- b) Redovisa i vilken omfattning som högskolans egen personal (dvs. lärare anställda av högskolan) har genomfört undervisningen på uppdragsutbildningen.*
- c) Redovisa i vilken omfattning personer arvoderade av FEI har genomfört undervisningen.*
- d) Redovisningen under b) och c) bör avse varje programkurs för sig och gälla de kurser som anordnats fr.o.m. 2017.*

Högskolan Västs svar på fråga 2a: Undervisningen utförs av lärare som är kompetenta inom respektive ämnesområde. Den genomförs på sätt som motsvarar såväl campusundervisning som distansundervisning vid Högskolan Väst. En typisk kurs om 7,5 högskolepoäng genomförs så att kursen börjar med en heldag i Stockholm, Göteborg eller Malmö där deltagarna befinner sig på plats. I detta avseende går det till som vanlig campusundervisning i sal. Efter den inledande dagen så ges mellan 5 och 7 webinarier om 1,5–3 timmar en till två gånger per vecka. Denna undervisning ges via videolänk precis som en distanskurs hos Högskolan Väst. Avslutningsvis ges en avslutande heldag på plats igen med deltagarna

närvarande. Samtliga undervisningstillfällen spelas in och deltagarna kan ta del av dessa i efterhand hur många gånger som helst.

Högskolan Västs svar på fråga 2b: Högskolan Väst har under flera år haft flera av sina egna anställda lärare involverade på kurserna i en omfattning som framgår av den sammanställning som Högskolan Väst har bifogat. Av såväl resurs- som geografiska skäl genomförs utbildningen även av externa lärare som har utsetts av Högskolan Väst. Det rör sig i första hand om lärare från andra högskolor och universitet men även experter inom exempelvis juridik och byggnadsteknik. FEI har inga anställda lärare men kan vid behov rekommendera lärare från andra högskolor eller experter inom näringslivet.

Högskolan Västs svar på fråga 2c: Externa lärare som utsetts av Högskolan Väst arvoderas av praktiska skäl genom FEI. Omfattning framgår av den sammanställning som Högskolan Väst har bifogat.

Högskolan Västs svar på fråga 2d: Högskolan Väst har bifogat efterfrågad redovisning.

3. *I förordningen om uppdragsutbildning vid universitet och högskolor finns bestämmelser om avgiften som en högskola får ta ut vid uppdragsutbildningar. B.B. har lämnat vissa uppgifter om de ekonomiska förhållandena mellan Högskolan Väst och FEI.*

Högskolan Väst bör yttra sig över dessa uppgifter. Högskolan ombeds även redogöra för följande.

- a) Hur har högskolan beräknat avgiften för uppdragsutbildningen?*
- b) Hur stor del av den avgift som uppdragsgivaren betalar till FEI tillfaller högskolan?*

Högskolan Västs svar på fråga 3a: Utgångspunkten för att beräkna avgiften är att uppnå full kostnadstäckning enligt kraven i förordning (2002:760) om uppdragsutbildning vid universitet och högskolor samt att erbjuda en konkurrenskraftig avgift i jämförelse med andra uppdragsutbildningar inom fastighetsförmedling såsom de som ges/gavs av Malmö universitet (Malmö högskola), Högskolan i Gävle samt Luleå tekniska universitet. I samband med att utbildningen utarbetades gjordes en kalkyl på vilka kostnader Högskolan Väst skulle ha vid ett dylikt upplägg. I det gemensamt utvecklade konceptet ingick att Högskolan Väst för att kunna säkerställa kvaliteten, utöver att skapa kursplaner, genomföra utbildning, kvalitetssäkring, hantera disciplinärenden samt studenter med särskilda behov, måste ansvara för tillsättning av kvalificerade lärare samt en kvalitetssäkrad examination samt inrapportering i Ladok och övrig myndighetsutövning. Detta beräknades till en kostnad motsvarande 4 000 SEK per deltagare och kurs.

Högskolan Västs svar på fråga 3b: Cirka en fjärdedel av den totala avgiften (64 000 SEK) fördelas till Högskolan Väst. Resterande del av avgiften fördelas till FEI för att täcka huvuddelen av kostnaderna inklusive arvodering av lärare, kostnader för utbildningslokaler och den digitala teknik som möjliggör genomförandet. Dessa kostnader betalas av FEI för Högskolan Västs räkning. Högskolan har ett fast pris per student och kurs.

4. *B.B. ifrågasätter också hur examinationen sker eftersom Högskolan Väst inte har fakturerat FEI för tentarättning. Enligt honom kan det antas att tentarättningen sker helt i FEI:s regi.*

Högskolan Väst bör yttra sig över dessa uppgifter. Högskolan ombeds även redogöra för följande.

- a) Beskriva närmare hur examinationen av deltagarna på uppdragsutbildningen genomförs, inklusive rättningen av prov och andra uppgifter.*
- b) Högskolan bör även ange vilka personer som är delaktiga i respektive moment och deras befattningar vid högskolan.*
- c) UKÄ önskar också veta om examinatorerna på utbildningen har anställning som lärare vid högskolan.*

Högskolan Västs svar på fråga 4a: Examinationen tillgår på följande sätt.

Undervisande lärare, vilken har utsetts av Högskolan Väst, gör ett antal tentamensfrågor med lösningsförslag. Dessa frågor skickas sedan krypterade till examinator från ansvarig administratör på FEI. Examinator väljer sedan ut det antal frågor som tentamen ska innehålla ur de frågor som levererats. På några kurser sker inget urval utan examinator granskar och bedömer frågorna som föreslås. Examinator kan då vid behov begära in nya eller ändrade frågor. Därefter sätter FEI ihop de frågor som ska ges och lägger in desamma i det digitala tentamenssystemet DigiExam. När tentan getts rättar undervisande lärare de frågor densamme har levererat och som valts ut. Detta görs i DigiExam och rättande lärare ser endast de frågor densamme levererat. Så här långt är allt anonymiserat. När samtliga rättande lärare är klara levereras en sammanställning i excel (automatiskt i DigiExam) till examinator tillsammans med samtliga skrivna tentor i PDF-format. Examinator kontrollerar och granskar sedan rättningen genom ett urval. Detta granskningsurval kan fördjupas om det finns anledning att ifrågasätta rättningen. Om inget ska ändras så meddelas administrationen på Högskolan Väst om att betygen kan läggas in i Ladok. Om något behöver ändras kan examinator välja att korrigera resultat och betyg för att sedan meddela administrationen på Högskolan Väst om införande i Ladok. Examinator attesterar sedan betyg. Denna examinationsmodell tillämpas vid ett flertal universitets- och högskoleinstitutioner. Examinator kan ses som beslutande utifrån vad en föredragande föreslår. Denne kan ändra eller fastställa det som föredragande föreslår. En examinator bör inte ur ett objektivitetsperspektiv rätta och sedan fastställa sina egna rättningar. Låt vara att detta är vanligt förekommande i högskolevärlden på grund av resursbrist. Examinatorer i uppdragsutbildningen har alltså inte

rättat de frågor som andra undervisat på och ställt på tentan. Därav har inte rättning behövt faktureras. Examinationen sker med andra ord helt i Högskolan Västs regi. Examination ingår i Högskolan Västs uppdrag enligt avtalet mellan Högskolan Väst och FEI och arvode för tentarättning är därmed inkluderat. Det kan noteras att digitala tentamenssystem, såsom DigiExam, numera är vanliga vid såväl svenska som utländska universitet och högskolor.

Högskolan Västs svar på fråga 4b: Högskolan Väst har bifogat en lista med examinatorer och kurskoder.

Högskolan Västs svar på fråga 4c: De ovan nämnda har anställning som lärare vid Högskolan Väst.

5. *I A.A:s anmälan hävdas beträffande deltagarna att det knappast görs någon kontroll av existerande anställningsförhållanden från högskolans sida. Enligt uppskattningar från vissa administratörer är det 80 till 90 procent av de uppdragsstuderandena som saknar egentligt anställningsförhållande till de företag som är formella beställare av uppdragsutbildningen, skriver A.A.*

Högskolan Väst ombeds att yttra sig över dessa uppgifter samt redovisa eventuella rutiner kring kontroller av deltagarnas relation till de formella beställarna av uppdragsutbildningen (uppdragsgivarna).

Högskolan bör också i en samlad förteckning redovisa vilka företag eller andra organisationer som köpt uppdragsutbildningen av Högskolan Väst under perioden 1 juli 2018–30 juni 2019. I förteckningen bör högskolan ange följande.

- a) Köparens (uppdragsgivarens) fullständiga firma enligt avtalen samt den person som deltagit i utbildningen.*
- b) Om det föreligger ett anställningsförhållande mellan köparen (uppdragsgivaren) och den person som deltagit i uppdragsutbildningen.*
- c) Om det inte föreligger ett anställningsförhållande för deltagaren bör högskolan redovisa skälet till att uppdragsutbildningen har sålts till företaget.*

Högskolan Västs svar på fråga 5a och 5b: Högskolan Väst har bifogat dokumentet ”Samtliga programstarter i siffror”, excel-listor med deltagarförteckningar och ett exempelavtal.

Högskolan Västs svar på fråga 5c: Uppdragsutbildning kan enligt uppdragsutbildningsförordningen erbjudas som personalutbildning eller utbildning som behövs av arbetsmarknadsskäl. Av avtalet mellan Högskolan Väst och köparen framgår att köparen ska utse deltagaren enligt dessa regler. Det framgår därtill att köparen ska ansvara för att utse deltagare med lämpliga förkunskaper och för att deltagaren kan hålla den studietakt som valts samt kan utföra utbildningen på distans

vid sidan av sitt arbete. Avtalet är det sätt Höskolan Väst kontrollerar att uppdragsutbildningsförordningens regler efterlevs. Avseende personalutbildning saknar Höskolan Väst möjlighet att kontrollera anställningsförhållandet. Ett anställningsförhållande är formlöst och det finns inga register som Höskolan Väst har rätt att ta del av som kan ge en uppfattning om huruvida ett anställningsförhållande föreligger eller inte. Det enda ställe som skulle kunna ge en uppfattning om huruvida en anställning föreligger är taxeringsuppgifter. Fram till och med 2018 redovisades dessa dock i efterhand en gång per år (i januari) på individnivå. Dessutom kan en anställning ha tillkommit samma dag som avtalet ingås. Regeringen har inte gett Höskolan Väst möjligheten att ställa upp några speciella krav såsom visstidsanställning med bevisning i form av inbetalda skatter och avgifter, formkrav på anställningsavtal osv. Höskolan Väst får alltså ta för gott att när en beställare (köpare) ingår avtal så skickar denne en av sina anställda. Huruvida "egentligt" anställningsförhållande råder eller ej kräver först och främst en definition av innebörden avseende begreppet. Menar A.A. att det är ett bulvanförhållande så förstår inte Höskolan Väst hur detta ska kunna utredas. Avseende "vissa administratörer" så saknar Höskolan Väst denna kunskap, här bör nog A.A. förtydliga de administratörer det är fråga om. Höskolan Väst känner inte till om de finns på Höskolan Väst eller på FEI och inte heller vad de uttalat och på vilken grund. Det är svårt att värdera ett påstående som saknar, såvitt Höskolan Väst känner till, grund.

6. *Enligt A.A. har högskolan examinerat cirka 200 studenter inom den ordinarie campusutbildningen jämfört med snart cirka 1 000 inom uppdragsutbildningen. Mot bakgrund av dessa uppgifter bör Höskolan Väst redovisa hur många studerande som bedrivit uppdragsutbildningen jämfört med hur många studenter som bedrivit den ordinarie, anslagsfinansierade mäklarekonomutbildningen (180 högskolepoäng) sedan starten av uppdragsutbildningen.*

Högskolan Västs svar på fråga 6: Uppskattningsvis har cirka 500-600 personer genomgått hela mäklarutbildningen på uppdrag. Avseende Höskolan Västs studenter som går en akademisk examen med nationalekonomi som huvudämne så kan det säkert stämma med 200. Det är endast 70-90 studenter per år som påbörjar utbildningen. Intagning sker varje höst. Uppskattningsvis genomgår cirka 40 procent hela utbildningen, dvs. med en kandidatutbildning i nationalekonomi. Vissa väljer att hoppa av när de uppnått kraven för registrering till fastighetsmäklare. Avseende programgenomströmningen så ligger den i linje med andra högskolor som har en examen i nationalekonomi.

7. *A.A. anser också att Höskolan Väst genom den inkomstbringande uppdragsutbildningen konkurrerar med utbildning som bedrivs på campus med anslag från staten. Enligt A.A. konkurrerar Höskolan Väst ut de ordinarie studenterna på Mäklarekonomutbildningen genom att bedriva den attraktivare uppdrags-*

utbildningen. Högskolan Väst bör yttra sig över denna synpunkt och redogöra för högskolans uppfattning i frågan.

Högskolan Västs svar på fråga 7: Vad som avses med att uppdragsutbildningen konkurrerar ut är lite oklart. De konkurrerar inte om platserna på utbildningen. Högskolan Västs antagning går via antagning.se och Universitets- och högskolerådet. Den uttagningen sker på framställda grunder i en myndighet. Uppdragsutbildningen innebär att en juridisk person kan köpa en utbildning. Det finns alltså ingen konkurrenssituation avseende antagning. När det gäller en eventuell konkurrens på arbetsmarknaden så är detta väldigt tveksamt. Högskolan Väst känner inte till att högskolans programstudenter väljs bort för att de gått en treårig utbildning med därtill en akademisk examen. A.A:s uppfattning om att uppdragsutbildningen, med Högskolan Västs uppdragsstudenter, i samarbete med FEI är mer relevant ur perspektivet på arbetsmarknaden är knappast korrekt. Utbildningarna skiljer sig åt endast på 22,5 högskolepoäng av de 120 högskolepoäng som är obligatoriska enligt Fastighetsmäklarinspektionen. Utbildningarna är lika avseende 97,5 högskolepoäng. Högskolan Västs programstudenter får en valbar breddning/fördjupning inom nationalekonomi som ger dem ett rejält försteg för att bedöma bl.a. faktorpriser, räntor, marknadsutveckling osv. Detta får inte uppdragsutbildningens deltagare. Högskolan Västs programstudenter får dessutom en kandidatexamen vilken ger en rejält mycket högre anställningsbarhet och viktigare, en bredare yrkesvalsmöjlighet.

- Informationen om uppdragsutbildningen på Högskolan Västs webbplats är mycket kortfattad. På FEI:s webbplats anges att uppdragsutbildningen om 120 högskolepoäng omfattar 16 till 21 månaders studier, beroende på när deltagaren väljer att påbörja programmet och hur intensivt studierna bedrivs. På ett annat ställe på FEI:s webbplats anges att omfattningen är 16–21 månaders studier parallellt med arbetet. A.A. påstår att uppdragsutbildningen kan genomföras på 12 månader. Högskolan Väst bör yttra sig över dessa uppgifter och hur detta i så fall förhåller sig till bestämmelserna i högskoleförfattningarna om omfattningen av utbildning.*

Högskolan Västs svar på fråga 8: A.A. har nog missuppfattat det hela. Högskolan Väst har ingen utbildning som ges på kortare tid än 16 månader. Möjligen har A.A. sett Malmö universitets (tidigare Malmö högskola) marknadsföring, där dessa angav ”Hela utbildningen kan läsas in på 10–20 månader och omfattar 120 hp.”. Högskolan Väst, via FEI, rekommenderar den längre utbildningen om 21 månader. Om en vanlig högskoleutbildning skulle ges effektivt utan uppehåll vid såväl jul som semester skulle denna ta 20 månader (två månader uppehåll på sommaren och cirka två månader för jul och övriga storhelger).

- Redogör för hur Högskolan Väst säkerställer att den aktuella uppdragsutbildningen uppfyller samma kvalitetskrav som den ordinarie högskoleutbildning som Högskolan Väst har examenstillstånd för.*

Datum	Reg.nr
2021-04-20	31-00286-19
	31-00486-19

Högskolan Västs svar på fråga 9: Examinator/kursansvarig väljer vilka lärare som uppfyller de krav som kan ställas på de olika momenten. Oftast är det kravet för att kunna erhålla en adjunktanställning samt en god erfarenhet och i förekommande fall vetenskaplig produktion som avgör. Vidare är examinator/kursansvarig djupt involverad i kursupplägget och de olika momenten. Dessa styrs av KAMFS 2013:1 och dess bilaga (Fastighetsmäklarinspektionens föreskrifter). Examinator/kursansvarig har vidare kontrollen vid själva examinationen, vilken redogjorts för under fråga 4 ovan. I samband med resultatgranskningen kontrolleras också statistiska mått såsom median och kvartiler samt medelvärden och standardavvikelser m.m. Dessa mått jämförs också med Högskolan Västs motsvarande programkurser varför en övergripande kontroll sker av huruvida utbildningarna skiljer sig åt resultatmässigt. Vidare genomförs i februari/mars varje år en lärarkonferens där examinator/kursansvarig träffar samtliga involverade lärare i realtid på plats (och videolänk). Vid dessa årliga träffar går examinator och undervisande lärare igenom kursen ifråga och diskuterar vad som är bra och dåligt samt om några förändringar behöver genomföras. Resultatet av konferensen implementeras, vid behov, sedan i kursen ifråga. Vidare sker kontinuerliga kontakter mellan Högskolan Västs administratör och FEI, liksom mellan den programansvarige, examinatorer, undervisande lärare och FEI.

10. *Anser Högskolan Väst att uppdragsutbildningen bedrivs enligt gällande bestämmelser för uppdragsutbildning? Om inte, vilka åtgärder avser högskolan att genomföra?*

Högskolan Västs svar på fråga 10: Uppdragsutbildningsförordningen lägger inga hinder mot samarbete om uppdragsutbildning mellan en högskola och ett fristående företag. Det framgår av den vägledning om uppdragsutbildning som Högscoleverket tog fram redan 2003. UKÄ bekräftar att denna inställning står fast i UKÄ:s rapport *Uppdragsutbildning vid universitet och högskolor – redovisning av ett regeringsuppdrag* (rapport 2016:8). Av rapporten framgår att det är särskilt viktigt att högskolan granskar företagets marknadsföring och rekrytering av köpare samt att det alltid är högskolan som ansvarar för att uppdragsutbildningen bedrivs enligt gällande regelverk. Högskolan Väst anser att uppdragsutbildningen tillsammans med FEI bedrivs enligt gällande bestämmelser för uppdragsutbildning.

Synpunkter från A.A.

A.A. har lämnat bl.a. följande synpunkter på Högskolan Västs yttrande.

Högskolan Väst kommenterar inte huruvida man kan anses vara underleverantör, anser A.A. Om FEI är underleverantör till Högskolan Väst, hur kommer det sig att ingen upphandling gjorts så att utbildningsföretag sakligt och opartiskt fått konkurrera med andra utbildningsföretag om att samarbeta med Högskolan Väst. Detta samarbete sträcker sig över flera år och omfattar flera hundra miljoner kronor. Enligt A.A. har Högskolan

Väst genom samarbetet med FEI gjort sig beroende av intäkter för att finansiera generösa nedsättningar för forskning för personal som inte är inblandad i uppdragsutbildningen, dessutom är man mycket generös med konferensresor till utlandet, dessutom får man medverka i exklusiva årliga utlandskonferenser anordnade av FEI, förmodligen har man även fått tillgång till FEI:s fastigheter på Gotland, uppger A.A.

Högskolan Väst anger endast en cirkauppgift om hur stor del av intäkterna som tillfaller Högskolan Väst. Det är alltså inte en uppgift som Högskolan Väst har kontroll på och det är därför svårt att bedöma om Högskolan Väst får en rimlig andel av intäkterna, anser A.A. Total kontroll av detta har dock FEI vilka har ett kunskapsövertag när det eventuellt blir tal om fördelning av intäkter. Staten är alltså beroende av en privat stiftelse, och de uppgifter de lämnar ut, när man bedömer vilka intäkter man bör göra anspråk på.

Det finns inget formkrav på anställningsavtal enligt lagen om anställningsskydd, men förmodligen finns det inget hinder för Högskolan Väst att utkräva bevis för att ett egentligt anställningsavtal föreligger och kommer att existera under utbildningstiden. Nu har Högskolan Väst nöjt sig med att överlåta ansvaret på kunden och därmed trott sig vara fri från det ansvar som framgår av uppdragsutbildningsförordningen, menar A.A. Högskolan Väst riskerar att drastiskt minska efterfrågan och intäkterna om man kontrollerar anställningsförhållanden. Det verkar inte bekymra Högskolan Väst om det eventuellt förekommer bulvananställningar, skriver A.A.

Uppgiften om hur många individer som Högskolan Väst och FEI antagit till fastighetsmäklarutbildningen vid FEI och till fristående fastighetsmäklarkurser vid FEI är intressant. Alltså det antal som i uppdragsutbildning kommer att konkurrera med studenterna som går den anslagsfinansierade campusutbildningen. De senare studenterna har sökt i stor konkurrens med varandra för att komma in på utbildningen. En fortsatt stor efterfrågan på uppdragsutbildning förutsätter att personalomsättningen är fortsatt stor och att många misslyckas med att etablera sig samt att lönevillkoren inte ger en säker inkomst. I systemet finns det alltså ett inbyggt motsatsförhållande mellan en hög kvalitet på utbildningen, som inte bara uppfyller Fastighetsmäklarinspektionens minimikrav utan även underlättar etablering i yrket, och en fortsatt hög efterfrågan på utbildningen, anser A.A.

Synpunkter från B.B.

B.B. har lämnat bl.a. följande synpunkter på Högskolan Västs yttrande.

Högskolan Västs/FEI:s utbildning syftar till att ge den akademiska utbildning som behövs för att kunna registrera sig som fastighetsmäklare. Enligt B.B. innebär det att det är ett underförstått krav från deltagare att bli godkänd, deltagaren/företaget har ju betalt över 270 000 SEK exklusive moms för utbildningen. Deltagaren/företaget kan uppleva att de har köpt de akademiska poäng som behövs för registreringen.

Detta ställer stora krav på att Högskolan Väst kan hantera examinationen korrekt. Ett underkännande av en deltagare får mycket stora konsekvenser för den enskilde. Det krävs därför en stark akademisk miljö för att säkerställa att examinationen är på rätt nivå och inte släppa igenom deltagare som saknar tillräcklig kunskap, anser B.B.

En komplett akademisk miljö har tre delar – forskning, utbildning och samverkan. Forskningen leds av en professor och därutöver finns lektorer och doktorander. Utbildningen bedrivs dels av de som forskar men framförallt av adjunkter. Samverkan sker för att erfarenheterna från företag, dvs. världen utanför akademien, ska kunna tas tillvara in i den akademiska miljön och omvänt. Det tar tid innan en högskola kan bygga upp en akademisk miljö. Högskolan Väst har funnits i 30 år varför det kan vara rimligt att ställa samma krav på Högskolan Väst som övriga akademiska lärosäten.

Högskolan Väst redovisar inte att juridik är ett forskningsområde, anser B.B. Det finns inte heller någon centrumbildning som på något sätt kan kopplas till juridik. Det är inte heller redovisat på något sätt att det överskott som genereras används för anställning av lektorer och/eller doktorander. Det framgår tydligt att, trots att Högskolan Väst har funnits i 30 år och att examination i mäklarrätt har skett under minst 15 år, det inte finns någon som helst ambition att stärka mäklarrätten i något avseende.

Det finns en adjunkt som är examinator för sju av de femton kurser som ingår i denna uppdragsutbildning, uppger B.B. Huruvida vederbörande har speciella kunskaper inom mäklarrätt för att examinera dessa juridiska kurser kan inte utläsas. Vederbörande har flera grundutbildningar men såvitt kan konstateras inga forskningsmeriter eller läromedelsproduktion inom området. Därutöver är det redovisat att i stort all undervisning i juridik sker med hjälp av externa lärare, dvs. tjänstgöringsunderlaget används inte för att anställa lärare vid Högskolan Väst. Det är också redovisat att Högskolan Västs undervisning med egen personal minskar och att undervisning numera sker med extern personal inom juridiken.

Högskolan Väst redovisar att i stort sett all undervisning sker med extern personal. Den erfarenhet som den externa personalen får återkopplas till Högskolan Väst en gång per år. Det är bra att kursutveckling sker. Tanken med samverkan torde dock vara något annat, menar B.B.

Högskolan Väst redovisar att undervisande lärare föreslår examinationsfrågor som efter kontroll av examinator ställs ihop av FEI till en tenta. Inom juridikens kurser är i stort alla lärare externa och det innebär att alla frågor, svar samt tentarättning sker av extern personal. Även om det sker under överinseende av en examinator på Högskolan Väst torde det praktiskt, bl.a. med tanke på volymen, innebära att tentarättningen sker utanför Högskolan Väst, anser B.B.

Upplägget innebär att Högskolan Väst säljer alla utbildningsplatser till FEI som i sin tur säljer det vidare till enskilda företag. Högskolan Väst uppfattar själv det som att FEI är

beställare. Se Högskolan Västs årsredovisning 2019 där det anges att exempel på stora uppdragsgivare är Skolverket och FEI. Men FEI är ingen akademisk institution utan en privat utbildningsanordnare.

B.B. anser sammanfattningsvis att det inte kan bedömas att Högskolan Väst har den akademiska miljö som erfordras för en akademisk utbildning av det här slaget. Så frågan kvarstår om UKÄ tillåter att akademisk utbildning outsourcas på detta sätt.

Kompletterande yttrande från Högskolan Väst

UKÄ har i en förnyad remiss bett Högskolan Väst att inkomma med vissa kompletteringar, samt bifoga relevanta dokument. Högskolan Väst har kommit in med ett kompletterande yttrande men inte bifogat några dokument.

Högskolan Väst skriver inledningsvis följande i sitt kompletterande yttrande.

Högskolan Väst vill framhålla att det avtal som reglerar samarbetet med FEI är utformat för att säkerställa att Högskolan Väst inom alla områden har den kontroll över utbildningen som krävs enligt gällande regelverk. Samarbetsavtalet utvärderas kontinuerligt och såväl Högskolan Väst som FEI följer de krav som avtalet ställer på parterna. Det är högskolans uppfattning att samarbetet är konstruerat så att Högskolan Väst är ansvarig för utbildningens alla delar medan FEI är att se som underleverantör. Högskolan Väst välkomnar denna typ av granskning då den ger en möjlighet att säkerställa att rutiner och hantering är i enlighet med de krav regelverken ställer på lärosätet. Högskolan Väst ser dock att det kan finnas anledning att titta närmare på delar av hanteringen där uppföljning och kontroll kan skärpas ytterligare. Högskolan Väst vidhåller vad som framförts i tidigare yttrande och anser att uppdragsutbildningen bedrivs enligt gällande bestämmelser för uppdragsutbildning.

Högskolan Väst har vidare svarat bl.a. följande när det gäller de specifika frågor som UKÄ har ställt (UKÄ:s frågor till högskolan anges med kursiv text nedan).

1. *I Högskolan Västs yttrande anges bl.a. följande (svar på fråga 2).*
 - *Av såväl resurs- som geografiska skäl genomförs utbildningen även av externa lärare som har utsetts av Högskolan Väst.*
 - *Det rör sig i första hand om lärare från andra högstskolor och universitet men även experter inom exempelvis juridik och byggnadsteknik.*
 - *FEI har inga anställda lärare men kan vid behov rekommendera lärare från andra högstskolor eller experter inom näringslivet.*
 - *Externa lärare som utsetts av Högskolan Väst arvoderas av praktiska skäl genom FEI.*
 - a) *Tydliggör på vilket sätt de externa lärarna har utsetts av Högskolan Väst.*
 - b) *Finns upprättade anställningsavtal, uppdragsavtal eller andra typer av avtal mellan de externa lärarna och Högskolan Väst?*

Datum	Reg.nr
2021-04-20	31-00286-19
	31-00486-19

- *Om så är fallet, vänligen bifoga exempel på sådana avtal.*
- *Om så inte är fallet, vem har slutit anställningsavtal, uppdragsavtal eller andra typer av avtal med de externa lärarna?*

Högskolan Västs svar på fråga 1a: Enligt samarbetsavtalet mellan Högskolan Väst och FEI (punkt 5) så har såväl Högskolan Väst som FEI rätten att föreslå lämpliga lärare. Högskolan Väst tar sedan beslut som bygger på kunskap om den föreslagne lärarens kvalifikation. Detta beslut tas genom att den kursansvarige/examinatorn granskar underlagen och talar med föreslagen lärare. FEI har således inte befogenhet att tillsätta lärare. Högskolan Väst har även ensamrätt att besluta att lärare som inte uppfyller kraven eller av andra anledningar framstår som olämplig ska ersättas.

Högskolan Västs svar på fråga 1b: Det finns inga avtal mellan den enskilde läraren och Högskolan Väst utan detta administreras av FEI. Samarbetsavtalet mellan Högskolan Väst och FEI föreskriver att FEI, i de avtal som ingås med lärarna, ska föreskriva att lärarna ska följa Högskolan Västs krav (punkt 5 sista stycket). FEI hanterar i dag endast avtalen i administrativ mening medan Högskolan Väst har den reella kontrollen över lärarna. Kontrollen utövas genom ensamrätten avseende tillsättande och ersättande av lärare samt genom detaljstyrning av kursinnehåll och examinationerna. Skulle Högskolan Väst själva administrera och teckna uppdragsavtal med lärarna skulle detta inte förändra Högskolan Västs möjlighet att i realiteten utöva den kontroll över dessa lärare som erfordras för att uppfylla högskolans skyldigheter.

2. *I Högskolan Västs yttrande anges bl.a. följande (svar på fråga 4).*
 - *Undervisande lärare, vilken har utsetts av Högskolan Väst, gör ett antal tentamensfrågor med lösningsförslag.*
 - *Examinator väljer sedan ut det antal frågor som tentamen ska innehålla ur de frågor som levererats.*
 - *När tentan givits rättar undervisande lärare de frågor densamme har levererat och som valts ut.*
 - *Examinator kontrollerar/granskar sedan rättningen genom ett urval.*
 - *Om inget behöver ändras så meddelas administrationen på Högskolan Väst om att betygen kan läggas in i Ladok. Examinator attesterar sedan betyg.*
 - *Examinator kan ses som beslutande utifrån vad en föredragande föreslår. Denne kan ändra eller fastställa det som föredragande föreslår.*
 - *Examinatorer i uppdragsutbildningen har alltså inte rättat de frågor som andra undervisat på och ställt på tentan. Därav har inte rättning behövts fakturerats. Examinationen sker med andra ord helt i Högskolan Västs regi.*
 - *Examination ingår i Högskolan Västs uppdrag enligt avtalet mellan Högskolan Väst och FEI och arvode för tentarättningen är därmed inkluderat.*
- a) *Tydliggör hur de lärare som rättar tentamen (och som högskolan jämför med föredragande) är knutna till Högskolan Väst.*

Datum	Reg.nr
2021-04-20	31-00286-19
	31-00486-19

- b) *Finns upprättade anställningsavtal, uppdragsavtal eller andra typer av avtal mellan dessa lärare och Högskolan Väst? Om så är fallet, vänligen bifoga exempel på sådana avtal.*

Högskolan Västs svar på fråga 2a: Dessa lärare är knutna till Högskolan Väst genom det samarbetsavtal som finns mellan Högskolan Väst och FEI. I detta avtal anges att FEI ska tillse att lärarna har en ”lydnadsplikt” gentemot Högskolan Väst (punkt 5). Vidare beslutar Högskolan Väst om vilka lärare som ska utses respektive om något engagemang ska avslutas. Det betyder att Högskolan Väst har en god kontroll och styrning över de enskilda lärarna. Lärarna knyts alltså indirekt genom samarbetsavtalet mellan Högskolan Väst och FEI. Lärarna måste hålla sig till kursplaner, kursguider och de direktiv som Högskolan Väst kommer med. Om inte detta görs så avslutas engagemanget. Under de senaste åren så har fyra lärare fått avsluta sina engagemang på utbildningen för att de inte uppfyllt det som Högskolan Väst har bestämt.

Högskolan Västs svar på fråga 2b: Det finns inga sådana direkta avtal mellan Högskolan Väst och lärarna utan det finns endast ett indirekt avtal via Högskolan Väst och FEI (samarbetsavtalet).

3. *I Högskolan Västs yttrande anges bl.a. följande (svar på fråga 5).*
- *Avtalet är det sätt Högskolan Väst kontrollerar att uppdragsutbildningsförordningens regler efterlevs.*
 - *Avseende personalutbildning saknar Högskolan Väst möjlighet att kontrollera anställningsförhållandet.*
 - *Högskolan Väst får alltså ta för gott att när en beställare (köpare) ingår avtal så skickar denne en av sina anställda.*

Av 3 § fjärde stycket 1 förordningen (2002:760) om uppdragsutbildning vid universitet och högskolor framgår bl.a. att när det inte är fråga om en offentlig uppdragsgivare gäller att uppdraget ska avse personalutbildning som är ägnad att få betydelse för deltagarnas arbete åt uppdragsgivaren.

UKÄ har gått igenom Högskolan Västs förteckning över de företag eller andra organisationer som köpt uppdragsutbildning av högskolan under perioden 1 juli 2018–30 juni 2019. UKÄ har också gått igenom de underrättelser som högskolan lämnat till ämbetet enligt 4 § andra stycket angivna förordning. Några av de bolag som under senare år varit beställare av fastighetsmäklarutbildningen verkar inte ägna sig åt fastighetsmäkleri, utan åt helt annan verksamhet. Det handlar t.ex. om Birger Jarls Bilverkstad AB, Guldkornet AB och Park Sturegatan Restaurang AB. Av denna anledning vill UKÄ att Högskolan Väst svarar på följande frågor.

- a) *Hur säkerställer Högskolan Väst att uppdragsutbildningen är ägnad att få betydelse för deltagarnas arbete åt uppdragsgivaren, se 3 § fjärde stycket 1*

förordningen (2002:760) om uppdragsutbildning vid universitet och högskolor?

- b) Gör Högskolan Väst någon bedömning av om beställaren (köparen) är verksam inom fastighetsmäklarbranschen?*
- c) Anser Högskolan Väst att det finns några situationer då högskolan behöver kontrollera om deltagarna i uppdragsutbildningen utför arbete åt beställaren (köparen)?*

Högskolan Västs svar på fråga 3a: En sådan kontroll kan endast göras genom att kontrollera bolagsordning, bolagsregistrering eller föreningsstadgar. Att göra en bedömning av huruvida verksamhetsföremålet har med fastighetsförmedlingsverksamhet att göra har hittills inte ingått. Det är dock möjligt att, genom ovan nämnda register, kontrollera även det. Det fångar dock inte upp en juridisk person som bedriver en verksamhet men som vill ändra inriktning eller bredda sitt verksamhetsområde. En juridisk person kan inte bedriva fastighetsförmedling utan det kan bara göras av fysiska personer (1 § fastighetsmäklarlagen). För att kunna bedriva den typen av verksamhet så måste den anställde vara registrerad fastighetsmäklare (5 § fastighetsmäklarlagen). För att erhålla registrering krävs bl.a. utbildning (6 § fastighetsmäklarlagen). Detta gör att om någon juridisk person vill ändra/breda inriktning till fastighetsförmedling för att vara till nytta för arbetsgivaren så måste detta påbörjas med en utbildning.

Högskolan Västs svar på fråga 3b: Vid ingåendet av avtal så är det en juridisk person som ska ingå avtalet. Högskolan Väst kontrollerar om det finns en existerande juridisk person som ingår avtalet. Detta görs genom kontroll av aktiebolagsregistret, handelsregistret respektive föreningsregistret. Att göra en bedömning av huruvida verksamhetsföremålet har med fastighetsförmedlingsverksamhet att göra har inte hittills ingått. Det är dock möjligt att, genom ovan nämnda register, kontrollera även det. Högskolan Väst anser dock att utbildningen kan få betydelse för deltagares arbete åt uppdragsgivare som är verksamma inom fler branscher än fastighetsmäklarbranschen, t.ex. banker eller fastighetsbolag. I detta sammanhang kan det då vara värt att i marknadsföringen trycka på att det måste framgå i den juridiska personens verksamhet att bedriva fastighetsförmedling eller annan för utbildningen relevant verksamhet. Det är, för uppdragsgivaren, mycket enkelt att ändra i verksamhetsföremålet (i bolagsordning, bolagsavtal eller föreningsstadgar). Registreringsmyndigheten, Bolagsverket, gör ingen materiell prövning av den tillagda/ändrade inriktningen.

Högskolan Västs svar på fråga 3c: Högskolan Väst anser inte att det ligger inom Högskolan Västs formella kompetensområde att bedöma huruvida en deltagare i uppdragsutbildningen utför ett arbete hos uppdragsgivaren. Det saknas i dagsläget, enligt Högskolan Västs bedömning, kriterier för hur en sådan kontroll ska gå till och dessutom saknas kriterier av vad som är att anse som arbete i detta sammanhang. En deltagare i uppdragsutbildningen får ju inte bedriva fastighetsförmedling utan

Datum	Reg.nr
2021-04-20	31-00286-19
	31-00486-19

registrering, vilket kan uppnås efter utbildningen. Det är straffbart att utan registrering förmedla fastigheter m.m. (31 § fastighetsmäklarlagen). I de fall där Högskolan Väst får kännedom om att en deltagare avslutat sin anställning hos uppdragsgivaren har högskolan och FEI rutiner för att se till att en ny arbetsgivare tecknar ett avtal med Högskolan Väst alternativt att deltagaren avregistreras från utbildningen.

4. *I Högskolan Västs yttrande anges bl.a. följande (svar på fråga 8).*
- *Högskolan Väst, via FEI, rekommenderar den längre utbildningen om 21 månader.*
 - *Om en vanlig högskoleutbildning skulle ges effektivt utan uppehåll vid såväl jul som semester skulle denna ta 20 månader (två månader uppehåll på sommaren och cirka två månader för jul och övriga storhelger).*
- a) *Hur förhåller sig den kortast angivna omfattningen på FEI:s webbplats om 16 månader till bestämmelserna i högskoleförfattningarna om omfattningen av utbildningen, särskilt om studierna ska ske parallellt med arbetet?*

Högskolan Västs svar på fråga 4a: I marknadsförings- och informationsunderlaget framgår följande.

Stöd åt deltagaren: När utbildningen väl har börjat behöver deltagaren bästa möjliga förutsättningar att klara studierna. Högskolan Väst, FEI och undervisande lärare har ett akademiskt och pedagogiskt ansvar. Med vår långa erfarenhet kan vi även fungera som en samtalspartner som stödjer och uppmuntrar deltagarna under utbildningen. Arbetsgivarens roll är avgörande för studieresultatet. Arbetsgivaren måste ge det stöd som medarbetaren har behov av för att på ett bra sätt kunna fullgöra sin utbildning. Arbetsgivaren har också ett ansvar för att medarbetaren får möjlighet att använda sina nyvunna kunskaper i sitt arbete. Vi rekommenderar att ni tillsammans utarbetar en plan för hur studierna och arbete ska kombineras. Studietakten är hög och en realistisk tidsplanering av studieinsatsen är ett måste för att deltagaren ska kunna hinna.

Med detta så förutsätts arbetsgivaren ge den enskilde deltagaren den tid som krävs för studierna. I praktiken betyder detta att deltagarens arbetsinsats i företaget är minimal då utbildningen genomförs på 16 månader. Högskolan Väst, via FEI, rekommenderar dock att den längre varianten av utbildningen genomförs. Avseende de 16 månaderna så går det att genomföra 120 högskolepoäng på den tiden genom att sommaruppehåll och andra helger inte finns i uppdragsutbildningen. Samt att en ny kurs påbörjas omedelbart efter avslutad tidigare kurs. Till detta kan också läggas att en student på högskolan kan studera upp till 45 högskolepoäng per termin (till och med 60 högskolepoäng genom dispens) vilket gör att en fastighetsmäklarutbildning i det allmänna systemet, dvs. utanför uppdragsutbildningen, kan genomföras på 3 (2,67) terminer (120 högskolepoäng/45 högskolepoäng) inom ramen för det allmänna systemet inklusive sommaruppehåll. 45 högskolepoäng per

termin, dvs. 20 veckor, ger 2,25 högskolepoäng per vecka. Den kortare längden på uppdragsutbildningen 16 månader/68 veckor ger 1,76 högskolepoäng per vecka. Fastighetsmäklarutbildningen är detaljstyrd innehållsmässigt, se bilaga 1 till Fastighetsmäklarinspektionens föreskrifter (KAMFS 2013:3) om registrering som fastighetsmäklare, och kan byggas ihop av fristående kurser där en stor del av innehållet ges vid de flesta högskolor och universitet i Sverige. Detta betyder i praktiken att en icke obetydlig andel av mäklarstudenterna i Sverige genomför forcerade utbildningar idag, uppger högskolan.

5. *Vänligen bifoga utbildningsplanen för uppdragsutbildningen Fastighetsmäklare, 120 högskolepoäng.*

Högskolan Västs svar på fråga 5: Som tidigare nämnts så är utbildningen detaljstyrd (se bilaga 1 till KAMFS 2013:3) och innehåller ett antal kurser inom diverse akademiska ämnesområden. Den tvååriga fastighetsmäklarutbildningen är därför i den meningen inte ett program varför ingen utbildningsplan finns. Högskolan Väst erbjuder 120 högskolepoäng i form av fristående kurser där kursintyg skrivs av högskolan. Dessa intyg använder sedan registreringssökande i sin ansökan om registrering till fastighetsmäklare. Fastighetsmäklarinspektionen granskar kursinnehållet kurs för kurs och tar inte ställning till på vilket lärosäte sökande har fått de dokumenterade kunskaperna. I själva verket är det, såvitt Högskolan Väst erfar, vanligt att registreringssökande har utbildningar (kurser) från många olika lärosäten. Anledningen till att Högskolan Väst känner till det är att de ofta blir ombedda av Fastighetsmäklarinspektionen att verifiera att innehåll i åberopad utbildning är från Högskolan Väst. Det sker endast om registreringssökande har utbildningar från flera ställen som densamme åberopar. Marknadsföringen hos FEI ska peka enbart på utbildning och inte program. Dock kan det finnas enstaka benämningar om fastighetsmäklarprogram hos FEI, men de ska omgående revideras i så fall. Det finns kursplaner för samtliga kurser.

Kompletterande synpunkter från anmälarna

A.A. och B.B. har lämnat vissa kompletterande synpunkter på Högskolan Västs kompletterande yttrande. A.A. har därvid bl.a. uppgett att han under några år var programansvarig för fastighetsmäklarutbildning på Högskolan Väst.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Ramen för UKÄ:s tillsyn

UKÄ har bl.a. till uppgift att utöva tillsyn över universitet och högskolor. Ett syfte med tillsynen är att kontrollera att universitet och högskolor följer de lagar och förordningar som gäller för verksamheten.

Datum	Reg.nr
2021-04-20	31-00286-19
	31-00486-19

UKÄ har tillsyn över Högskolan Väst. Däremot har UKÄ inte tillsyn över FEI. Ämbetets granskning i detta ärende avser därför Högskolan Västs hantering av den aktuella uppdragsutbildningen.

UKÄ uttalar sig inte i frågor som en annan myndighet har till uppgift att utöva tillsyn över, eller som kan överprövas av en domstol eller annan myndighet. A.A. har bl.a. ifrågasatt om Högskolan Väst följt bestämmelserna om offentlig upphandling i detta ärende. Det är dock inte UKÄ utan Konkurrensverket som är tillsynsmyndighet när det gäller lagen (2016:1145) om offentlig upphandling. UKÄ uttalar sig därför inte när det gäller upphandlingsfrågan. UKÄ lämnar dock en kopia av detta beslut till Konkurrensverket för kännedom. Enligt A.A. har det också förekommit omfattande reseverksamhet för en grupp lärare som borde privatbeskattas. Beskattning är en fråga för Skatteverket, inte UKÄ.

Både A.A. och B.B. har framfört omfattande kritik i flera avseenden mot Högskolan Väst. UKÄ vill framhålla att det är ämbetet som avgör vilka uppgifter som bör utredas vidare och vilka frågor som är av sådan karaktär att ämbetet bör uttala sig.

Allmänt om lärosätenas uppdragsutbildning

I 1 kap. 2 § högskolelagen (1992:1434) anges att i högskolornas uppgift ska ingå att samverka med det omgivande samhället. Enligt 1 § förordningen om uppdragsutbildning vid universitet och högskolor (2002:760), härefter kallad uppdragsutbildningsförordningen, får ett universitet eller en högskola som har staten som huvudman och som omfattas av högskolelagen bedriva uppdragsutbildning enligt bestämmelserna i uppdragsutbildningsförordningen.

Statsmakterna har genom åren sett positivt på lärosätenas uppdragsutbildning och dess betydelse. Regeringen anförde i propositionen *Den öppna högskolan* (prop. 2001/02:15) att uppdragsutbildningen bör vara ett instrument för att stärka högskolans roll i det livslånga lärandet och att den också kan vara ett viktigt instrument i högskolans samverkan med det omgivande samhället. Enligt regeringens bedömning kunde uppdragsutbildningen också bidra till att utveckla högskolans reguljära utbildningar genom ny och ökad erfarenhet från och kontakter med det omgivande samhället.

Det är lätt att uppfatta statsmakternas allmänna inställning till uppdragsutbildning genom åren på så sätt att utbildningsformen gärna får öka i omfattning. Men samtidigt kan UKÄ konstatera att uppdragsutbildningsförordningen präglas av en något mer restriktiv syn än vad som framgår av förarbetsuttalandena. Förordningen innehåller relativt snäva gränser för när uppdragsutbildning är tillåten och inte tillåten. Uppdragsutbildning får inte heller bedrivas på ett sådant sätt eller i en sådan omfattning att den får en negativ påverkan på den ordinarie utbildningen, och när ett lärosäte anordnar uppdragsutbildning som omfattar studier motsvarande mer än 60 högskolepoäng ska lärosätet skriftligen underrätta UKÄ om det (4 § uppdragsutbildningsförordningen). I bakgrunden kan man bl.a. ana en oro för att enskilda individer ska köpa sig en plats på populära högskole-

utbildningar vid sidan av det ordinarie antagningsförfarandet. (Se *Uppdragsutbildning vid universitet och högskolor – Redovisning av ett regeringsuppdrag*, UKÄ:s rapport 2016:8)

De som deltar i uppdragsutbildning får ges betyg och examensbevis eller kursbevis enligt bestämmelserna för högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå, om samma kvalitetskrav ställs på uppdragsutbildningen som på motsvarande högskoleutbildning. Detta framgår av 6 § uppdragsutbildningsförordningen. Ur ett samhällsperspektiv är det betydelsefullt att lärosätena kan anordna poänggivande uppdragsutbildningar där deltagarna kan få betyg och kursbevis. Men UKÄ konstaterar att det samtidigt innebär skärpta krav på hur lärosätena bedriver sådana typer av uppdragsutbildningar.

Samarbete med externa aktörer om uppdragsutbildningar

Det finns inga hinder mot att universitet och högskolor anlitar en mellanhand som förmedlar lärosätets uppdragsutbildning. Det förekommer att dotterbolag till de statliga holdingbolag som är knutna till lärosätena har sådana uppgifter. Det finns inte heller några hinder mot att ett lärosäte samarbetar med fristående (externa) aktörer, t.ex. privata företag, om de uppgifterna.

När det gäller de statliga holdingbolagen har Riksrevisionen i en granskningsrapport tagit upp behovet av att förtydliga vilka verksamheter som kan ingå i holdingbolagens koncerner. Riksrevisionen har särskilt lyft fram att bolagens uppdrag att förmedla uppdragsutbildningar medför ett behov av tolkning och därmed ger en otydlighet i uppdraget. Riksrevisionen bedömer i rapporten att det behövs ytterligare förtydligande av vad som avses med att förmedla uppdragsutbildning (*Holdingbolag vid lärosätena – brister i styrning och förvaltning*, RiR 2020:4). Med anledning av Riksrevisionens rapport har regeringen uttalat följande i en skrivelse till riksdagen (skr. 2019/20:199).

Regeringen instämmer med Riksrevisionens bedömning att det kan vara oklart vilka verksamheter som ska kunna ingå i holdingbolagens koncerner. Riksrevisionen lyfter i sammanhanget fram möjligheten för holdingbolagen att förmedla uppdragsutbildning, som finns i riktlinjerna. Särskilt formuleringen att ”förmedla” uppdragsutbildning kan enligt Riksrevisionen upplevas som otydlig av vissa lärosäten. Regeringen vill erinra om att det av förordningen (2002:760) om uppdragsutbildning vid universitet och högskolor följer att det är universitet och högskolor som får bedriva uppdragsutbildning. I propositionen FoU och samverkan i innovationssystemet (prop. 2001/02:2), där möjligheten att förmedla uppdragsutbildning föreslogs, underströks att dotterbolagen inte får bedriva uppdragsutbildning i egen regi.

Utgångspunkten är alltså att uppdragsutbildningen ska bedrivas av *lärosätet*, inte av holdingbolaget eller något av dess dotterbolag. UKÄ anser att samma utgångspunkt gäller vid samarbeten med andra externa aktörer om uppdragsutbildning. Det är alltså *lärosätet* som ska bedriva uppdragsutbildningen, inte den externa aktören som lärosätet samarbetar med. Lärosätet ansvarar också för att uppdragsutbildningen bedrivs enligt uppdragsutbildningsförordningen och andra författningar som gäller för myndigheter.

Samarbeten med externa aktörer kan ställa lärosätena inför särskilda utmaningar. I UKÄ:s rapport *Uppdragsutbildning vid universitet och högskolor – Redovisning av ett regeringsuppdrag* (rapport 2016:8) har ämbetet dragit bl.a. följande slutsatser från tillsynsverksamheten.

För det första visar flera tillsynsärenden att det innebär vissa risker att samarbeta med externa aktörer om till exempel förmedling och marknadsföring av uppdragsutbildning. Här avses inte bolag knutna till lärosätenas holdingbolag, utan helt fristående företag som lärosätet valt att samarbeta med om uppdragsutbildning. Uppdragsutbildningsförordningen lägger visserligen inga hinder mot dessa samarbeten. Ärendena från tillsynsverksamhet visar dock att sådana samarbeten kan ställa högskolan inför särskilda utmaningar. Det är därför viktigt att högskolan uppmärksammar hur de fristående företagen genomför sin del av arbetet, bland annat vad gäller marknadsföring och rekrytering av köpare. Som UKÄ har påpekat är det alltid högskolan som ansvarar för att uppdragsutbildningen bedrivs enligt gällande författningsbestämmelser.

Högskoleverket ansåg i rapporten *Uppdragsutbildning – en vägledning* (rapport 2003:35, s. 27) att en mellanhand – förutom förmedling och marknadsföring – även kan träffa avtal med högskolan om att *administrera* högskolans uppdragsutbildningar. UKÄ har i princip ingen annan uppfattning. Samtidigt vill UKÄ understryka att samarbetet med mellanhanden om förmedling, marknadsföring eller administration inte bör få den formen att det kan ifrågasättas om det fortfarande är högskolan som bedriver uppdragsutbildningen.

Inledande synpunkter på Högskolan Västs samarbete med FEI

UKÄ har inga principiella synpunkter på att Högskolan Väst samarbetar med FEI om administration, marknadsföring och förmedling av uppdragsutbildningen Fastighetsmäklare, 120 högskolepoäng, herefter kallad uppdragsutbildningen. Som redovisats är det dock Högskolan Väst som ansvarar för att uppdragsutbildningen bedrivs enligt gällande bestämmelser och kvalitetskrav.

UKÄ konstaterar att den aktuella uppdragsutbildningen består av ett antal kurser där deltagarna ges betyg och kursbevis med högskolepoäng enligt bestämmelserna för högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå. Samma kvalitetskrav ska därmed enligt 6 § uppdragsutbildningsförordningen ställas på den aktuella uppdragsutbildningen som på motsvarande högskoleutbildning.

När det gäller samarbetet med FEI har Högskolan Väst i yttrande uppgett bl.a. följande. Samarbetet med FEI ligger i linje med Högskolan Västs uppdrag att ha ett nära samarbete med omgivande samhälle och ett arbetsintegrerat lärande. Högskolan Väst är ansvarig och styrande avseende uppdragsutbildningen vad gäller innehåll och lektionsupplägg. Högskolan Väst ingår avtal med köparen. FEI är utbildningsadministratör och utför de praktiska delarna av utbildningen såtillvida att lokaler, utrustning, anmälan m.m. hanteras på uppdrag av Högskolan Väst. Högskolan har ansvar för kurser, kursplaner, kvalitet på

lärare, utbildning, examination och registrering i Ladok, disciplinärenden och studenter med särskilda behov.

Högskolan Väst har också gett in ett samarbetsavtal (dnr 2017/1152 B60) som högskolan ingått med FEI, härfter kallat samarbetsavtalet. Av samarbetsavtalet framgår bl.a. följande. Högskolan Väst är ytterst ansvarig för de utbildningar som erbjuds genom samarbetet med FEI. Högskolan Väst tillförsäkrar att den utbildning som tillhandahålls via samarbetet uppfyller samma kvalitetskrav som den grundläggande högskoleutbildningen. Högskolan Väst åtar sig att ta fram och fastställa kursplan/utbildningsplan, utse en kursansvarig för varje kurs, utse en examinator som examinerar samt efter genomförd och godkänd utbildning utfärda högskolepoäng och examens-/kursbevis på samma sätt som i den grundläggande högskoleutbildningen.

Av samarbetsavtalet framgår även bl.a. följande. FEI är utbildningsadministratör och ansvarar för att administrera utbildningarna som omfattas av samarbetet. FEI förmedlar också avtalen mellan Högskolan Väst och beställaren. FEI är medvetet om att Högskolan Väst endast kan ingå avtal med juridiska personer i enlighet med gällande lagstiftning. FEI tillhandahåller en webbplats där beställaren kan få information om uppdragsutbildningen, anmäla sig till utbildningen och teckna avtal med Högskolan Väst. FEI åtar sig att tillhandahålla kvalificerad personal som agerar som kontaktperson gentemot beställaren och eleverna. FEI åtar sig också att samarbeta med Högskolan Väst kring utbildningsinnehåll, leverans och pedagogik samt sköta kontakterna med de lärare som högskolan utsett för uppdragsutbildningen. FEI åtar sig också att ge Högskolan Västs kursansvarige samt examinator full insyn i aktuell kurs. Den kursansvarige samt examinatorn ska ha tillgång till såväl webb som allt kursmaterial oavsett form. FEI åtar sig också, som ett led i säkerställandet av hög kvalitet i utbildningen, att aktivt arbeta för att förebygga, förhindra och ingripa mot fusk och vilseledande. Misstänkt fusk ska alltid anmälas till högskolan. FEI åtar sig också att marknadsföra de utbildningar som erbjuds inom ramen för samarbetet. FEI har rätt att självständigt avsätta en marknadsföringsbudget samt självständigt välja de reklammedier som FEI tycker är lämpliga.

Mot bakgrund av dessa uppgifter konstaterar UKÄ att FEI:s roll inte är begränsad till enbart förmedling och marknadsföring av uppdragsutbildningen, utan även innebär omfattande administrativa uppgifter. FEI samarbetar dessutom med Högskolan Väst när det gäller utbildningsinnehåll, leverans och pedagogik. Högskolan Västs åtaganden om utbildningen framstår som mer begränsade jämfört med FEI. Av utredningen framgår också att FEI behåller större delen av deltagaravgifterna. Vissa av formuleringarna i samarbetsavtalet, bl.a. att FEI åtar sig att ge Högskolan Västs kursansvarige och examinatorn ”full insyn i aktuell kurs” och att de ska ha tillgång till ”såväl webb som allt kursmaterial” väcker frågor om vem som i praktiken bedriver uppdragsutbildningen.

I de följande avsnitten redovisar UKÄ sin bedömning av flera omständigheter som framkommit genom utredningen.

Undervisande lärare på uppdragsutbildningen

En viktig kvalitetsaspekt när det gäller högskoleutbildning är den undervisande personalen. Enligt 3 kap. 2 § högskolelagen (1992:1434) ska det för utbildning och forskning finnas professorer och lektorer anställda som lärare vid högskolorna. Vidare framgår det av 3 kap. 6 § högskolelagen bl.a. att om inte någonting annat följer av föreskrifter som meddelas av regeringen, bestämmer varje högskola själv vilka kategorier av lärare utöver professor och lektor som ska anställas där. I 4 kap. 1 § högskoleförordningen (1993:100) anges att lärare anställs av högskolan.

Utgångspunkten i högskoleförfattningarna är att undervisningen på en högskoleutbildning ska bedrivas av personal som är anställd som lärare vid lärosätet. Universitet och högskolor har också vissa möjligheter att samarbeta med andra lärosäten om lärarresurser inom t.ex. lärarutbildningar.

I högskoleförfattningarna finns det inte något förbud mot att universitet och högskolor anlitar företag och andra juridiska personer för undervisningsändamål. UKÄ konstaterar att det kan uppstå situationer då det kan vara nödvändigt för ett lärosäte att köpa en undervisningstjänst från en juridisk person, t.ex. om det för enstaka undervisningsmoment finns ett behov av en särskild kompetens som inte kan tillhandahållas genom anställd personal. Köp av undervisningstjänster från juridiska personer bör dock ske återhållsamt, eftersom det annars finns en risk att de regler som finns om lärare i högskoleförfattningarna kringgås. UKÄ anser att det ur kvalitetssynpunkt är viktigt att tillgången på lärare vid ett lärosäte präglas av stabilitet och varaktighet, samt att lärarna har vetenskaplig, pedagogisk och annan nödvändig kompetens för den undervisning som bedrivs på lärosätenas utbildningar (se UKÄ:s tillsynsbeslut den 12 december 2017, reg.nr 31-00272-16).

UKÄ anser att dessa förutsättningar även bör gälla poänggivande uppdragsutbildning som kan ge kurs- eller examensbevis.

Enligt anmälan från B.B. har Högskolan Väst ”outsourcat” uppdragsutbildningen till FEI. I stort sett svarade FEI för all undervisningspersonal som deltagarna erbjöds 2018, har B.B. uppgett i anmälan.

När det gäller lärarna på den aktuella uppdragsutbildningen har Högskolan Väst i yttrande uppgett bl.a. följande. Högskolan har under flera år haft flera av sina egna anställda lärare involverade på kurserna i en omfattning som framgår av den sammanställning som Högskolan Väst har bifogat. Av såväl resurs- som geografiska skäl genomförs utbildningen även av externa lärare som har utsetts av Högskolan Väst. Det rör sig i första hand om lärare från andra högskolor och universitet men även experter inom exempelvis juridik och byggnadsteknik. FEI har inga anställda lärare men kan vid behov rekommendera lärare från andra högskolor eller experter inom näringslivet. Externa lärare som utsetts av Högskolan Väst arvoderas av praktiska skäl genom FEI. Omfattningen framgår av den sammanställning som Högskolan Väst har bifogat.

Vidare har Högskolan Väst i yttrande uppgett bl.a. följande. Enligt samarbetsavtalet mellan Högskolan Väst och FEI så har såväl Högskolan Väst som FEI rätt att föreslå lämpliga lärare. Högskolan Väst tar sedan beslut som bygger på kunskap om den föreslagna lärarens kvalifikation. Detta beslut tas genom att den kursansvarige/-examinatorn granskar underlagen och talar med föreslagna lärare. FEI har således inte befogenhet att tillsätta lärare. Högskolan Väst har även ensamrätt att besluta att lärare som inte uppfyller kraven eller av andra anledningar framstår som olämpliga ska ersättas.

Härutöver har Högskolan Väst i yttrande uppgett bl.a. följande. Det finns inga avtal mellan den enskilde läraren och Högskolan Väst utan detta administreras av FEI. Samarbetsavtalet mellan Högskolan Väst och FEI föreskriver att FEI, i de avtal som ingås med lärarna, ska föreskriva att lärarna ska följa Högskolan Västs krav. FEI hanterar i dag endast avtalen i administrativ mening medan Högskolan Väst har den reella kontrollen över lärarna. Kontrollen utövas genom ensamrätten avseende tillsättande och ersättande av lärare samt genom detaljstyrning av kursinnehåll och examinationerna. Skulle Högskolan Väst själva administrera och teckna uppdragsavtal med lärarna skulle detta inte förändra Högskolan Västs möjlighet att i realiteten utöva den kontroll över dessa lärare som erfordras för att uppfylla högskolans skyldigheter.

Av samarbetsavtalet mellan Högskolan Väst och FEI framgår bl.a. följande. FEI ansvarar för att lämna förslag på lämpliga lärare. Högskolan Väst har dock rätt att själva komma med förslag på lämpliga lärare om sådana finns inom högskolan. Utifrån underlaget, där lärarnas kvalifikationer ska framgå, beslutar Högskolan Väst om vilka lärare som ska ansvara för varje enskilt kurstillfälle. Högskolan beslutar också om ett lärarengagemang behöver avslutas på grund av brist i utförandet av uppdraget. FEI ansvarar därefter för att praktiskt organisera och koordinera de lärare som utsetts av Högskolan Väst. FEI åtar sig att hitta ersättare för lärare som inte kan fullfölja sitt uppdrag eller som inte anses lämpliga att fullfölja sitt uppdrag. Högskolan Väst beslutar om sådan ersättare. FEI åtar sig att i avtalen med lärare föreskriva att dessa följer Högskolan Västs krav avseende t.ex. kursinnehåll, litteratur, examinationsform m.m. Av bilaga 1 till samarbetsavtalet framgår även följande. FEI ansvarar för att de lärare som är engagerade i utbildningen får betalt och bestämmer självständigt arvodets storlek. Högskolan ansvarar dock för de lärare som är anställda av högskolan. Kostnader hänförliga till lärare anställda av högskolan regleras i särskild överenskommelse.

Enligt den redovisning som Högskolan Väst gett in i ärendet har den tidsmässiga fördelningen per kurs för lärare anställda av Högskolan Väst (HV) respektive externa lärare varit i medeltal följande för åren 2017–2019.

Kurs	HV	Externa
Fastighetsförmedling introduktion	26 %	74 %
Fastighetsförmedling juridik	5 %	95 %
Fastighetsförmedling kommunikation och etik	21 %	79 %

Datum	Reg.nr
2021-04-20	31-00286-19
	31-00486-19

Fastighetsförmedling kvalificerad fastighetsmäklarjuridik	0 %	100 %
Fastighetsrätt	43 %	57 %
Juridisk översiktscurs	16 %	84 %
Bostadsrätt	0 %	100 %
Beskattningsrätt för fastighetsmäklare	0 %	100 %
Fastighetsförmedling ekonomi	0 %	100 %
Byggnadsteknik	0 %	100 %
Externredovisning	7 %	93 %
Fastighetsvärdering	0 %	100 %
Verksamhets- och ekonomistyrning	0 %	100 %
Försäljning, förhandling och dialogkonst	0 %	100 %
Marknadsföring	20 %	80 %

UKÄ gör följande överväganden.

Som UKÄ framhållit ovan är utgångspunkten i högskoleförfattningarna att undervisningen på en högskoleutbildning ska bedrivas av personal som är anställd som lärare vid lärosätet. Detsamma gäller för undervisningen på en poänggivande uppdragsutbildning. UKÄ konstaterar dock att Högskolan Väst i mycket begränsad omfattning har använt högskolans egen personal för undervisning på de kurser som ingår i den poänggivande uppdragsutbildningen. Istället har en mycket stor andel externa personer använts som lärare i undervisningen. För majoriteten av kurserna har externa lärare skött undervisningen till 100 procent. Endast på en av kurserna överstiger högskolans egna lärarinsatser 40 procent.

De externa lärarna har varit knutna till undervisningen genom samarbetsavtalet mellan FEI och Högskolan Väst, som reglerar åtagandena när det gäller undervisningen. Enligt samarbetsavtalet föreslår FEI lämpliga lärare för högskolan, som tar ställning till om de kan godkännas för undervisningen. Enligt Högskolan Västs uppgifter har dock högskolan inte träffat några anställningsavtal eller andra avtal med de externa lärarna som knyter dem till högskolan. Inte heller arvoderar högskolan de externa lärarna. I stället är det FEI som träffar avtalen med de externa lärarna och arvoderar dem. FEI ansvarar enligt samarbetsavtalet för att de lärare som är engagerade i utbildningen får betalt och bestämmer självständigt arvodets storlek. Enligt UKÄ:s bedömning kan upplägget inte uppfattas på annat sätt än att det är FEI som tillhandahåller de externa lärarresurserna till högskolan för uppdragsutbildningen. Upplägget har likheter med köp av undervisningstjänster från FEI. Som redovisats bör köp av undervisningstjänster från företag och andra juridiska personer ske återhållsamt. Högskolans användning av externa undervisningstjänster har dock inte varit återhållsam i det aktuella fallet.

UKÄ är kritisk till Högskolan Västs agerande, som i praktiken innebär ett kringgående av högskoleförfattningarnas bestämmelser om lärare för högskoleutbildning.

Rättningen av prov på uppdragsutbildningen

Regeringsformen innehåller bestämmelser om överlämnande av förvaltningsuppgifter från staten. Enligt 12 kap. 4 § regeringsformen kan förvaltningsuppgifter överlämnas åt kommuner. Förvaltningsuppgifter kan även överlämnas åt andra juridiska personer och enskilda individer. Innefattar uppgiften myndighetsutövning, får ett överlämnande göras endast med stöd av lag.

Enligt Justitieombudsmannen (JO) kan regeringsformens bestämmelse inte ges annan innebörd än att stadgandet tar sikte på hela handläggningen av ett ärende. Beredningen av och beslutet i ärendet måste i princip anses utgöra oskiljaktiga delar av en och samma förvaltningsuppgift. Om ärendet (förvaltningsuppgiften) innefattar myndighetsutövning kan myndigheten inte överlämna handläggningen av det till ett privaträttsligt subjekt om det inte finns stöd härför i lag. Detta gäller även om myndigheten i och för sig behåller huvudansvaret för att uppgiften utförs. Myndigheten anses däremot ha möjlighet att anlita uppdragstagare som är fysiska personer och som knyts till myndigheten på ett sådant sätt att de kan anses delta i dess verksamhet. En sådan uppdragstagare förutsätts stå under myndighetens arbetsledning och utföra arbetsuppgifter som normalt ankommer på en anställd (jfr JO 2001/02 s. 250 ff.). En myndighet som genom ”outsourcing” lägger ut myndighetsutövning på privata företag äventyrar rättssäkerheten. Förvaltningslagens bestämmelser sätts t.ex. ur spel, liksom offentlighetsprincipen (JO:s beslut den 6 november 2009, dnr 3777-2008).

B.B. ifrågasätter hur examinationen sker på uppdragsutbildning eftersom Högskolan Väst inte har fakturerat FEI för tentarättning. Enligt honom kan det antas att tentarättningen sker helt i FEI:s regi.

Högskolan Väst har i yttrande uppgett bl.a. följande. Undervisande lärare, vilken har utsetts av högskolan, gör ett antal tentamensfrågor med lösningsförslag. Dessa frågor skickas sedan krypterade till examinator från ansvarig administratör på FEI. Examinator väljer sedan ut det antal frågor som tentamen ska innehålla ur de frågor som levererats. Därefter sätter FEI ihop de frågor som ska ges och lägger in desamma i det digitala tentamenssystemet DigiExam. När tentan givits rättar undervisande lärare de frågor densamme har levererat och som valts ut. Detta görs i DigiExam och rättande lärare ser endast de frågor densamme levererat. Examinator kontrollerar och granskar sedan rättningen genom ett urval. Detta granskningsurval kan fördjupas om det finns anledning att ifrågasätta rättningen. Om inget ska ändras så meddelas administrationen på Högskolan Väst att betygen kan läggas in i Ladok. Examintorn attesterar sedan betygen. Examinator kan ses som beslutande utifrån vad en föredragande föreslår. Denne kan ändra eller fastställa det som föredragande föreslår. En examinator bör inte ur ett objektivitetsperspektiv rätta och sedan fastställa sina egna rättningar. Examinatorer i uppdragsutbildningen har alltså inte rättat de frågor som andra undervisat på och ställt på tentan. Examinationen sker med andra ord helt i Högskolan Västs regi. Examinatorerna har anställning som lärare vid Högskolan Väst.

Datum	Reg.nr
2021-04-20	31-00286-19
	31-00486-19

Vidare har Högskolan Väst i yttrande uppgett bl.a. följande. De lärare som rättar tentamen är knutna till Högskolan Väst genom det samarbetsavtal som finns mellan Högskolan Väst och FEI. I detta avtal anges att FEI ska tillse att lärarna har en ”lydnadsplikt” gentemot Högskolan Väst. Vidare beslutar Högskolan Väst om vilka lärare som ska utses respektive om något engagemang ska avslutas. Det betyder att Högskolan Väst har en god kontroll och styrning över de enskilda lärarna. Lärarna knyts alltså indirekt genom samarbetsavtalet mellan Högskolan Väst och FEI. Lärarna måste hålla sig till kursplaner, kursguider och de direktiv som Högskolan Väst kommer med. Om inte detta görs så avslutas engagemanget. Under de senaste åren har fyra lärare fått avsluta sina engagemang på utbildningen för att de inte uppfyllt det som Högskolan Väst bestämt. Det finns inga direkta avtal mellan Högskolan Väst och lärarna, utan det finns endast ett indirekt avtal via Högskolan Väst och FEI (samarbetsavtalet).

UKÄ gör följande överväganden.

På den aktuella uppdragsutbildningen ges deltagarna betyg enligt bestämmelserna för högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå. I 6 kap. 18 § högskoleförordningen anges att betyg ska beslutas av en av högskolan särskilt utsedd lärare (examinator). Ett ärende om betygssättning (betygsärende) innefattar myndighetsutövning i regeringsformens mening (jfr UKÄ:s vägledning *Rättssäker examination*, 4 uppl. 2020 och tidigare upplagor). Universitet och högskolor kan inte överlämna betygssättning åt andra juridiska personer och enskilda individer, eftersom det saknas lagstöd för det.

I handläggningen av betygärendet ingår även den beredning som föregår själva betygsbeslutet, t.ex. rättning av provuppgifter. Som JO uttalat måste beredningen av och beslutet i ärendet i princip anses utgöra oskiljaktiga delar av en och samma förvaltningsuppgift. Det innebär att universitet och högskolor inte heller kan överlämna rättningen av prov åt andra juridiska personer eller enskilda individer. Detta gäller även om högskolan behåller huvudansvaret för att uppgiften utförs genom att t.ex. själv fatta betygsbesluten.

Av Högskolan Västs yttranden framgår att tentamen (provuppgifterna) på uppdragsutbildningen rättas av de externa lärarna. Högskolans examinator granskar sedan rättningen genom ett urval och beslutar om betyget. Högskolan Väst jämför själv detta tillvägagångssätt med att examinator fattar beslut utifrån vad en föredragande (dvs. den externa läraren) föreslår. UKÄ konstaterar att de externa lärarna härigenom deltar i myndighetsutövande uppgifter i betygsärendena.

Ärenden vid en myndighet handläggs normalt av myndighetens anställda. Enligt JO har en myndighet vissa möjligheter att anlita uppdragstagare som är fysiska personer och som knyts till myndigheten på ett sådant sätt att de kan anses delta i dess verksamhet, utan att förfarandet kan anses som överlämnande av förvaltningsuppgift. När det gäller den aktuella uppdragsutbildningen finns det dock inga direkta avtal mellan Högskolan Väst och de externa lärarna, utan enbart ett ”indirekt” avtal via Högskolan Väst och FEI (samarbetsavtalet). Enligt samarbetsavtalet åtar sig FEI att i avtalen med lärare föreskriva

att dessa följer Högskolan Västs krav avseende t.ex. kursinnehåll, litteratur, examinationsform m.m. Högskolan Väst har visserligen godkänt de externa lärarna. Enligt UKÄ:s uppfattning kan det dock ifrågasättas om de externa lärarna kan likställas med uppdragstagare som deltar i högskolans verksamhet. Det väcker frågan om Högskolan Väst brutit mot 12 kap. 4 § regeringsformen genom att i praktiken överlämna myndighetsutövande uppgifter till antingen den juridiska person FEI eller till enskilda individer utan lagstöd. Högskolan Västs hantering av betygsärendena är mot den bakgrunden mycket otillfredsställande. Förhållandena kring de externa lärarna riskerar att delvis sätta bl.a. förvaltningslagen och offentlighetsprincipen ur spel.

UKÄ noterar också att Högskolan Väst bl.a. har uppgett att de externa lärarna inför tentamen föreslår provfrågor till examinatorn. Sedan examinatorn valt ut provfrågor till tentamen har FEI bl.a. satt ihop de frågor som ska ges och lagt in dem i det digitala tentamenssystemet. De externa lärarna och FEI har alltså varit inblandade i examinationen av deltagarna på andra sätt.

UKÄ vill i detta sammanhang framhålla följande. En av de viktigaste uppgifterna för universitet och högskolor är examinationen av studenter. UKÄ anser att det är anmärkningsvärt att Högskolan Väst i stor omfattning överlämnat hanteringen av betygsärenden till enskilda individer och FEI. Enligt UKÄ:s uppfattning bör utgångspunkten vara att betygsärenden ska handläggas av personer med anställning vid högskolan. Någon "outsourcing" av betygsärenden bör inte förekomma. UKÄ är sammantaget kritisk till Högskolan Västs hantering av betygsärendena.

Vilka köper uppdragsutbildningen?

Av 3 § uppdragsutbildningsförordningen följer att när det inte är fråga om en offentlig uppdragsgivare ska uppdraget avse personalutbildning som är ägnad att få betydelse för deltagarnas arbete åt uppdragsgivaren, eller utbildning som behövs av arbetsmarknads-skäl.

Enligt A.A. gör Högskolan Väst i princip inga kontroller av existerande anställningsförhållande till de företag som är formella beställare. I verkligheten är företagen ofta bulvaner för privatpersoner som inte kan komma in på ordinarie utbildningar i konkurrens med andra personer, menar A.A.

Den aktuella uppdragsutbildningen är en fastighetsmäklarutbildning. UKÄ har gått igenom den förteckning som Högskolan Väst gett in över företag eller andra organisationer som köpt uppdragsutbildningen av högskolan under perioden 1 juli 2018–30 juni 2019. UKÄ har även gått igenom de senaste underrättelserna som Högskolan Väst lämnat till ämbetet enligt 4 § uppdragsutbildningsförordningen. Några av de bolag som under senare år varit beställare av uppdragsutbildningen verkar inte ägna sig åt fastighetsmäklari eller därmed sammanhängande verksamhet, utan åt helt annan verksamhet, t.ex. Birger Jarls Bilverkstad AB, Guldkornet AB och Park Sturegatan Restaurang AB.

Datum	Reg.nr
2021-04-20	31-00286-19
	31-00486-19

Högskolan Väst har i yttrande uppgett bl.a. följande. En kontroll av om utbildningen är ägnad att få betydelse för deltagarnas arbete åt uppdragsgivaren kan endast göras genom att kontrollera bolagsordning, bolagsregistrering eller föreningsstadgar. Att göra en bedömning av huruvida verksamhetsföremålet har med fastighetsförmedlingsverksamhet att göra har hittills inte ingått. Det är dock möjligt att, genom ovan nämnda register, kontrollera även det. Det fångar dock inte upp en juridisk person som bedriver en verksamhet men som vill ändra inriktning eller bredda sitt verksamhetsområde. Högskolan Väst anser att utbildningen kan få betydelse för deltagares arbete åt uppdragsgivare som är verksamma inom fler branscher än fastighetsmäklarbranschen, t.ex. banker eller fastighetsbolag.

UKÄ gör följande överväganden.

Det är grundläggande för uppdragsutbildningar att enskilda individer inte köper sig en plats på populära högskoleutbildningar vid sidan av det ordinarie antagningsförfarandet genom användning av bulvanföretag. Det är Högskolan Väst som ansvarar för att uppdragsutbildningsförordningen följs, inte FEI. Redan namnen på några av beställarbolagen väcker frågan om Högskolan Väst har kontrollerat om förutsättningarna varit uppfyllda för att sälja uppdragsutbildning i de aktuella fallen. UKÄ förutsätter att högskolan vid tveksamma fall kontrollerar att den uppdragsutbildning som beställs av ett företag utgör personalutbildning som är ägnad att få betydelse för deltagarnas arbete åt uppdragsgivaren eller utbildning som behövs av arbetsmarknadsskäl. UKÄ noterar att Högskolan Väst själv har föreslagit vissa åtgärder som kan vidtas för att kontrollera detta om det uppstår tveksamheter.

Uppdragsutbildningens studietider

Enligt 6 kap. 2 § högskoleförordningen ska omfattningen av utbildningen anges i högskolepoäng där heltidsstudier under ett normalstudieår om 40 veckor motsvarar 60 högskolepoäng.

Enligt A.A. möjliggör uppdragsutbildningen att deltagarna kan gå igenom utbildningen mer än dubbelt så snabbt som reguljära campusstudenter.

På FEI:s webbplats angavs vid tidpunkten för UKÄ:s remiss bl.a. följande. Programmets omfattning: Programmet omfattar 16 till 21 månaders studier beroende av när du väljer att påbörja utbildningen och hur intensivt du vill studera. Det är en realistisk tidsrymd för att du ska klara studierna men förutsätter givetvis stor motivation och engagemang. Notera att vid kortare studietid läser du ofta parallella kurser vilket innebär fler lektioner per vecka, du får också räkna med att kurser då är förlagda till sommarmånaderna. Det bästa sättet att bedöma om studiernas omfattning passar just dig är genom att studera de detaljerade scheman som finns för respektive utbildningsstart. Även följande information gavs på webbplatsen. Omfattning: 16–21 månaders studier parallellt med arbetet. Lektioner på FEI ges i två heldagspass var tredje till sjunde vecka (beroende på vilken

Datum	Reg.nr
2021-04-20	31-00286-19
	31-00486-19

studietakt du väljer). Mellan passen medverkar du i webinarier, läser in litteratur samt gör övningar och arbeten.

Högskolan Väst har i yttrande uppgett bl.a. följande. Arbetsgivaren förutsätts ge den enskilde deltagaren den tid som krävs för studierna. I praktiken betyder detta att deltagarens arbetsinsats i företaget är minimal då utbildningen genomförs på 16 månader. Högskolan Väst, via FEI, rekommenderar dock att den längre varianten av utbildningen genomförs. Avseende de 16 månaderna så går det att genomföra 120 högskolepoäng på den tiden genom att sommaruppehåll och andra helger inte finns i uppdragsutbildningen. Samt att en ny kurs påbörjas omedelbart efter avslutad tidigare kurs. Till detta kan också läggas att en student på högskolan kan studera upp till 45 högskolepoäng per termin (till och med 60 högskolepoäng genom dispens) vilket gör att en fastighetsmäklarutbildning i det allmänna systemet, dvs. utanför uppdragsutbildningen, kan genomföras på 3 (2,67) terminer (120 högskolepoäng/45 högskolepoäng) inom ramen för det allmänna systemet inklusive sommaruppehåll. 45 högskolepoäng per termin, dvs. 20 veckor, ger 2,25 högskolepoäng per vecka. Den kortare längden på uppdragsutbildningen 16 månader/68 veckor ger 1,76 högskolepoäng per vecka.

UKÄ gör följande överväganden.

UKÄ konstaterar att enligt högskoleförordningen motsvarar heltidsstudier under ett normalstudieår om 40 veckor 60 högskolepoäng, vilket innebär att en student normalt läser 1,5 högskolepoäng per vecka under vår- och höstterminerna. Den aktuella uppdragsutbildningen omfattar 120 högskolepoäng och kan enligt FEI:s uppgifter fullgöras på 16–21 månader. Enligt Högskolan Väst kan deras deltagare på uppdragsutbildningen som snabbast läsa 1,76 högskolepoäng per vecka, om deltagaren inte har något uppehåll under de 16 månader uppdragsutbildningen pågår.

UKÄ har granskat uppdragsutbildningen inom ramen för sin tillsynsuppgift. Under förutsättning att Högskolan Väst säkerställer att deltagarna på uppdragsutbildningen får samma kvalitet på utbildningen som motsvarande högskoleutbildning, har UKÄ inga synpunkter ur ett tillsynsperspektiv på omfattningen av uppdragsutbildningen. Det som framkommit i ärendet väcker dock frågor om uppdragsutbildningen kan fullgöras med bibehållen kvalitet på den uppgivna studietiden, inte minst om deltagarna arbetar parallellt med studierna. UKÄ återkommer till kvalitetsfrågan.

Ekonomiska uppgifter m.m.

I 2 § uppdragsutbildningsförordningen anges att med uppdragsutbildning avses utbildning som anordnas mot avgift från annan än en fysisk person för den som uppdragsgivaren utser. Enligt 5 § uppdragsutbildningsförordningen tillämpas avgiftsförordningen (1992:191) vid uppdragsutbildning. Högskolorna får själva bestämma avgiftens storlek. Avgiften ska beräknas så att full kostnadstäckning uppnås.

Datum	Reg.nr
2021-04-20	31-00286-19
	31-00486-19

Högskolan Väst har i yttrande uppgett bl.a. följande. I samband med att utbildningen utarbetades gjordes en kalkyl på vilka kostnader Högskolan Väst skulle ha vid ett dylikt upplägg. I det gemensamt utvecklade konceptet ingick att Högskolan Väst för att kunna säkerställa kvaliteten, utöver att skapa kursplaner, genomföra utbildning, kvalitetssäkring, hantera disciplinären och studenter med särskilda behov, måste ansvara för tillsättning av kvalificerade lärare samt en kvalitetssäkrad examination samt inrapportering i Ladok och övrig myndighetsutövning. Detta beräknades till en kostnad motsvarande 4 000 SEK per deltagare och kurs. Cirka en fjärdedel av den totala avgiften (64 000 SEK) fördelas till Högskolan Väst. Resterande del av avgiften fördelas till FEI för att täcka huvuddelen av kostnaderna inklusive arvodering av lärare, kostnader för utbildningslokaler och den digitala teknik som möjliggör genomförandet. Dessa kostnader betalas av FEI för Högskolan Västs räkning. Högskolan har ett fast pris per student och kurs.

Av bilaga 1 till samarbetsavtalet mellan Högskolan Väst och FEI framgår bl.a. följande. FEI och Högskolan Väst ska gemensamt bestämma ett pris gentemot beställaren för den utbildning som arrangeras inom ramen för parternas samarbete. Högskolan Västs arvode per elev och påbörjad utbildning är 4 000 SEK per 7,5 högskolepoäng. FEI ansvarar för att de lärare som är engagerade i utbildningen får betalt och bestämmer självständigt arvodets storlek. Högskolan Väst ansvarar dock för de lärare som är anställda av högskolan. Kostnader hänförliga till lärare anställda av högskolan regleras i särskild överenskommelse. FEI ansvarar vidare för administrations- och marknadsföringskostnader. FEI lämnar ett underlag till Högskolan Väst månadsvis avseende antal deltagare per utbildning samt inbetalda kursavgifter. Högskolan Väst fakturerar därefter FEI det överenskomna arvodet.

I Högskolan Västs årsredovisning för 2020 anges bl.a. följande. Uppdragsutbildningen omsatte 36,9 mnkr (39,9 mnkr 2019) och har därmed minskat med 3 mnkr jämfört med föregående år. Minskningen kan till största delen förklaras av minskad beställning av lärarlyftet från Skolverket. I huvudsak består uppdragen av utbildning, som ofta är poänggivande. Beställare är såväl offentlig verksamhet som företag. Exempel på stora uppdragsgivare är Skolverket och Företagsekonomiska institutet (FEI).

UKÄ gör följande överväganden.

Enligt uppdragsutbildningsförordningen är det Högskolan Väst som ska bestämma avgiftens storlek för uppdragsutbildningen. Men enligt samarbetsavtalet bestämmer FEI och Högskolan Väst gemensamt ett pris gentemot beställaren för den utbildning som arrangeras inom ramen för parternas samarbete. FEI bestämmer också självständigt arvodets storlek för de externa lärare som är engagerade i utbildningen. Högskolan får ett arvode per deltagare och påbörjad utbildning från FEI. UKÄ anser mot den bakgrunden att det kan ifrågasättas om det verkligen är Högskolan Väst som bestämmer deltagaravgiftens storlek för uppdragsutbildningen.

Av Högskolan Västs årsredovisning för 2020 framgår att högskolan betraktar FEI som en stor uppdragsgivare för uppdragsutbildning. UKÄ utgår från att uppgifterna syftar på bl.a. den aktuella uppdragsutbildningen. UKÄ konstaterar dock att FEI inte kan vara uppdragsgivare och beställare av den aktuella uppdragsutbildningen eftersom deltagarna inte är anställda av FEI, utan av andra företag som beställer utbildningen. Uppgiften i Högskolan Västs årsredovisning om FEI som uppdragsgivare är därför missvisande. UKÄ förutsätter att Högskolan Väst vidtar nödvändiga åtgärder så att den information som lämnas i årsredovisningen inte är missvisande eller otydlig. UKÄ lämnar även en kopia av detta beslut till Riksrevisionen för kännedom.

Kvalitetsfrågor

Enligt 4 § uppdragsutbildningsförordningen får uppdragsutbildning inte bedrivas på ett sådant sätt eller i en sådan omfattning att den får en negativ inverkan på den högskoleutbildning på grundnivå eller avancerad nivå som högskolan ska bedriva. Vidare anges i 6 § uppdragsutbildningsförordningen att de som deltar i uppdragsutbildning får ges betyg och examensbevis eller kursbevis enligt bestämmelserna för högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå, om samma kvalitetskrav ställs på uppdragsutbildningen som på motsvarande högskoleutbildning.

Högskolan Väst har i yttrande uppgett bl.a. följande. Examinator/kursansvarig väljer vilka lärare som uppfyller de krav som kan ställas på de olika momenten. Vidare är examinator/kursansvarig djupt involverad i kursupplägget och de olika momenten. Examinator/kursansvarig har vidare kontrollen vid själva examinationen. I samband med resultatgranskningen kontrolleras också statistiska mått såsom median och kvartiler samt medelvärden och standardavvikelse m.m. Dessa mått jämförs också med Högskolan Västs motsvarande programkurser varför en övergripande kontroll sker av huruvida utbildningarna skiljer sig åt resultatmässigt. Vidare genomförs i februari/mars varje år en lärarkonferens där examinator/kursansvarig träffar samtliga involverade lärare i realtid på plats (och videolänk). Vid dessa årliga träffar går examinator och undervisande lärare igenom kursen ifråga och diskuterar vad som är bra och dåligt samt om några förändringar behöver genomföras. Resultatet av konferensen implementeras, vid behov, sedan i kursen ifråga. Vidare sker kontinuerliga kontakter mellan Högskolan Västs administratör och FEI, liksom mellan den programansvarige, examinatorer, undervisande lärare och FEI.

Härutöver har Högskolan Väst i yttrande uppgett att högskolan ser att det kan finnas anledning att titta närmare på delar av hanteringen där uppföljning och kontroll kan skärpas ytterligare.

UKÄ gör följande överväganden.

UKÄ har granskat detta ärende inom ramen för sitt tillsynsansvar över universitet och högskolor. Men UKÄ ansvarar också enligt 2 § förordningen (2012:810) med instruktion för Universitetskanslersämbetet för kvalitetssäkring av universitetens och högskolornas

Datum	Reg.nr
2021-04-20	31-00286-19
	31-00486-19

verksamhet, bl.a. genom utvärdering av utbildning på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå. Sådana utbildningsutvärderingar genomförs med hjälp av experter på den utbildning som ska utvärderas. Urvalet till vilka utbildningar som ska utvärderas kan ske på olika grunder. En sådan grund kan vara att det framkommer information om enstaka utbildningar som gör att det finns en risk för att kvalitetskraven för utbildningen inte uppfylls.

Den aktuella uppdragsutbildningen ger högskolepoäng och kan ligga till grund för Fastighetsmäklarinspektionens registrering av fastighetsmäklare. Utbildningen är alltså viktig ur både samhällets och fastighetsmarknadens perspektiv. Högskolan Väst har själv uppgett att det kan finnas anledning att titta närmare på delar av hanteringen där uppföljning och kontroll kan skärpas ytterligare. Mot bakgrund av vad som framkommit i ärendet om bl.a. kvalitetssäkring, lärarresurser, examination och studietider kommer UKÄ att överväga om ämbetet ska genomföra en särskild utvärdering av uppdragsutbildningen.

Enligt A.A. har uppdragsutbildningen även haft negativ inverkan på Högskolan Västs ordinarie mäklarekonomutbildning. UKÄ kommer att överväga om ämbetet ska genomföra en särskild utvärdering av mäklarekonomutbildningen.

Övrigt

Vad A.A. och B.B. framfört i övrigt leder inte till någon åtgärd eller något uttalande från UKÄ:s sida.

Sammanfattande slutsatser

UKÄ konstaterar att Högskolan Väst har ett omfattande samarbete med FEI om den aktuella fastighetsmäklarutbildningen. Högskolan Väst har själv använt uttrycket ”det gemensamt utvecklade konceptet” i ett av yttrandena till UKÄ. Utbildningen har uppenbarligen varit populär. Högskolan Väst har själv uppskattat att cirka 500–600 deltagare har genomgått hela utbildningen fram till årsskiftet 2019/2020.

Enligt samarbetsavtalet är FEI utbildningsadministratör och ansvarar för att marknadsföra och administrera utbildningarna som omfattas av samarbetet. FEI förmedlar också avtalen mellan Högskolan Väst och beställaren. FEI åtar sig också enligt avtalet att samarbeta med högskolan kring utbildningsinnehåll, leverans och pedagogik samt sköta kontakterna med de lärare som ”högskolan utsett för uppdragsutbildningen”. FEI åtar sig också att ge högskolans kursansvarige samt examinator ”full insyn” i aktuell kurs. Enligt avtalet ska den kursansvarige och examinatorn ”ha tillgång” till såväl webb som allt kursmaterial oavsett form. Av utredningen framgår att FEI också har ett ansvar när det gäller bl.a. lokaler och digital teknik.

Högskolan Väst är enligt avtalet ”ytterst ansvarig” för de utbildningar som erbjuds genom samarbetet med FEI. Högskolan tillförsäkrar att den utbildning som tillhandahålls via samarbetet uppfyller samma kvalitetskrav som den grundläggande högskoleutbildningen.

Högskolan åtar sig enligt avtalet att ta fram och fastställa kursplan/utbildningsplan, utse en kursansvarig för varje kurs, utse en examinator som examinerar samt efter genomförd och godkänd utbildning utfärda högskolepoäng och examens-/kursbevis på samma sätt som i den grundläggande högskoleutbildningen.

Högskolan Västs egna lärare har dock i mycket begränsad omfattning deltagit i undervisningen på utbildningen. Undervisningen har till övervägande del genomförts av externa lärare som tillhandahållits genom FEI. När det gäller examinationen har Högskolan Väst enligt utredningen fattat betygsbesluten. Men rättningen av provuppgifterna har i stor utsträckning utförts av de externa lärarna, inte av Högskolan Västs personal. Det väcker frågan om Högskolan Väst brutit mot 12 kap. 4 § regeringsformen genom att i praktiken överlämna myndighetsutövande uppgifter till antingen den juridiska person FEI eller till enskilda individer utan lagstöd. Högskolan Väst har dessutom uppgett att de externa lärarna inför tentamen föreslår provfrågor till examinatoren. Sedan examinatoren valt ut provfrågor till tentamen har FEI satt ihop de frågor som ska ges och lagt in dem i det digitala tentamenssystemet. De externa lärarna och FEI har alltså varit inblandad i examinationen av deltagarna på flera sätt.

Enligt uppdragsutbildningsförordningen ska Högskolan Väst bestämma avgiftens storlek för uppdragsutbildningen. Men enligt samarbetsavtalet bestämmer FEI och Högskolan Väst gemensamt ett pris gentemot beställaren för den utbildning som arrangeras inom ramen för parternas samarbete. Enligt samarbetsavtalet är Högskolan Västs arvode per deltagare och påbörjad utbildning 4 000 kr för 7,5 högskolepoäng. Högskolan Väst fakturerar FEI för arvodet. Högskolan har uppgett att cirka en fjärdedel av den totala deltagaravgiften fördelas till högskolan. Resterande del av avgiften går till FEI. UKÄ noterar också att Högskolan Väst själv betraktar FEI som en stor uppdragsgivare för uppdragsutbildningar enligt högskolans årsredovisning för 2020, även om uppgiften är missvisande.

Som UKÄ har framhållit inledningsvis är det universitet och högskolor som ska bedriva uppdragsutbildningen, inte de externa aktörer som lärosätena samarbetar med. UKÄ anser att samarbetet med FEI sammantaget har fått en sådan utformning och tagit sig sådana uttryck att det kan ifrågasättas om Högskolan Väst fullgör sitt ansvar för uppdragsutbildningen. Intrycket är att Högskolan Västs uppgifter i huvudsak består av viss kvalitetssäkring samt ansvar för kursplaner, högskolebetyg och poänggivande kursbevis medan utbildningen i övrigt bedrivs av FEI.

Högskolan Väst har examenstillstånd för utbildning på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå. Med statliga examenstillstånd följer också ett stort ansvar för en högskola. UKÄ anser att poänggivande uppdragsutbildningar inte bör bedrivas så att förtroendet för högskolan riskerar att skadas. Ur den synvinkeln är UKÄ kritisk till Högskolan Västs agerande när det gäller den aktuella uppdragsutbildningen.

Uppföljning m.m.

UKÄ kommer att följa upp detta ärende. Högskolan Väst anmodas att **senast den 30 juni 2021** redovisa vilka åtgärder som vidtagits med anledning av vad ämbetet uttalat i detta beslut. UKÄ kommer därefter ta ställning till om uppdragsutbildningens och mäklar-ekonomutbildningens kvalitet ska utvärderas i särskild ordning.

Med dessa besked avslutas ärendet.

Beslut i ärendet har tagits av generaldirektören Anders Söderholm efter föredragning av seniora verksjuristen Sofia Tiberg i närvaro av chefsjuristen Christian Sjöstrand, verksamhetsstrategen Per Westman och kommunikátören Maria Svensk.

Anders Söderholm

Kopia till:

A.A.

B.B.

Konkurrensverket

Riksrevisionen